Zajímavé rostliny palmového skleníku

Výstaviště Flora Olomouc

Martin Dančák, Helena Šupová, Pavlína Škardová,
Zdena Dobešová, Aleš Vávra

Zajímavé rostliny palmového skleníku

Výstaviště Flora Olomouc

Martin Dančák, Helena Šupová,

Pavlína Škardová, Zdena Dobešová,

Aleš Vávra

Olomouc 2013

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Reg. č.: CZ.1.07/2.2.00/15.0261
Inovace a zvýšení atraktivity studia botaniky s využitím geoinformačních technologií

Oponenti:
RNDr. Božena Navrátilová, Ph.D.
RNDr. Vlastik Rybka, Ph.D.
Ing. Romana Rybková

Autorský kolektiv:
Martin Dančák, Helena Šupová, Pavlína Škardová, Zdena Dobešová, Aleš Vávra

Spolupráce:
Hana Martinková, Zdeněk Šup, Martina Munduchová, Pavla Šiková, Eva Juránková, Ivana Zemková, Jiří Kocián, Barbora Chmelinová, Anna Zavadilová, Ondřej Popelka, Markéta Skácelová, Jiří Fajt

1. vydání

Skriptum je určeno studentům do výuky botanických předmětů.

© Martin Dančák, Helena Šupová, Pavlína Škardová, Zdena Dobešová, Aleš Vávra, 2013
© Univerzita Palackého v Olomouci, 2013

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

ISBN 978-80-244-3672-2

Úvod

Olomouc je známá široké veřejnosti pořádáním jedinečných zahradnických výstav Flora Olomouc zasazených do krásného prostředí městských sadů, které obepínají historické jádro města. Od přelomu 19. a 20. století jsou neodmyslitelnou součástí Smetanových sadů také sbírkové skleníky. Výstavy se odehrávají nejen v pavilonech, v prostorách parků, v olomouckých botanických zahradách, ale i v těchto sklenících. Areál skleníků poskytuje odpočinek a vzdělávání široké veřejnosti. Staly se také vyhledávaným prostředím pro výuku, exkurze a pro vykonávání odborné praxe.

Pravidelnou součástí programu sbírkových skleníků jsou výstavy zahradnické, výstava exotického ptactva, konání celosvětového Dne fascinace rostlinami (Fascination of Plants Day), poradenská a průvodcovská činnost, pořádání svatebních obřadů, zábavně-vzdělávacích programů pro děti a další aktivity. Společně s botanickou zahradou Výstaviště Flora Olomouc, a. s., jsou sbírkové skleníky členem Unie botanických zahrad ČR.

Studenti Pedagogické fakulty UP a školáci při akci Podzimní veselí

Sbírkové skleníky výstaviště se nacházejí ve Smetanových sadech v Olomouci. Rozsahem i bohatstvím sbírek patří k největším a nejzajímavějším v České republice. Skleníky zabírají plochu kolem 4 100 m^2, z níž je veřejnosti přístupno 3 040 m^2. Každou roční dobu zde raší, kvetou a přinášejí plody desítky exotických rostlin. Některé druhy jsou zde zastoupeny velmi starými mnohaletými exempláři – několik posledních jedinců pochází ještě z původních sbírek zámku ve Velké Bystřici (a zřejmě i jiných moravských zámků), které byly do Olomouce přeneseny v roce 1886. Skleníky jsou návštěvníkům přístupny téměř po celý rok.

Expozice v palmovém skleníku

Expozice jsou rozděleny podle ekologických nároků rostlin do jednotlivých skleníků – palmový, kaktusový, tropický a subtropický. Nejvýznamnější je sbírka kaktusů a sukulentů, která bezpochyby vyniká v celorepublikovém měřítku. Velkou hodnotu mají i sbírky subtropických užitkových rostlin, bromélií a orchidejí. Jednotlivé exponáty v trvalých porostech jsou označeny jmenovkami s platným latinským jménem, čeledí, areálem rozšíření a identifikačním číslem (ID), dle něhož se lze orientovat v plánech skleníků a v botanické geoinformační databázi BotanGIS.

Detailní dokumentace sbírek včetně původu a stáří rostlin bohužel neexistuje, protože byla zničena během požáru archivu výstaviště na počátku 90. let 20. století a zbytek vzal za své během povodní v roce 1997. O sklenících a sbírkách dlouhá léta nebyla vydána žádná publikace – poslední byla vytvořena v sedmdesátých letech 20. století. Stručný příspěvek se v nedávné době objevil v knížce „Průvodce Botanické zahrady a arboreta České republiky“ z roku 2010. V posledním desetiletí se rozvíjí spolupráce mezi výstavištěm, Přírodovědeckou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci a Zahradnickou fakultou Mendelovy univerzity

v Brně, což vyústilo v několik bakalářských a diplomových prací zabývajících se problematikou sbírkových skleníků.

Tato publikace věnovaná palmovému skleníku spolu s navazujícími díly o dalších sklenících vznikla po delší odmlce jako výsledek spolupráce týmu pracovníků Výstaviště Flora Olomouc, a. s., a univerzitních pracovišť. Kniha představuje zdroj nových informací, poučení i inspirace a hlavně prospěšného průvodce palmovým skleníkem, jakožto vstupní brány do exotického světa uprostřed historické Olomouce. Kniha seznamuje s historií skleníku a následně se sortimentem pěstovaných druhů. Orientaci usnadňuje plán skleníku, ve kterém jsou vyznačeny pozice jednotlivých rostlin. Z celé sbírky byly vybrány druhy, které považujeme z různých hledisek za zajímavé. Každý z nich doprovází popis jeho rozšíření, ekologie a morfologie, různé zajímavosti a mapa, která zobrazuje území, odkud daný druh pochází (tzv. primární areál). Text je bohatě doplněn fotografiemi, většinou pořízenými přímo v palmovém skleníku.

Kniha byla koncipována tak, aby mohla být využita studenty k výuce i ve výzkumu subtropických a tropických rostlin jak přímo ve skleníku, tak i na jejich cestách do zahraničí. Publikaci bezpochyby ocení i široká veřejnost jako příjemného a užitečného průvodce.

Expozice v palmovém skleníku

Základní informace o palmovém skleníku

HISTORIE

Nejstarším a největším sbírkovým skleníkem z celého areálu výstaviště je dnes palmový skleník. Původní architektonický návrh od Drážďanské firmy Höntsch z roku 1907 se bohužel nerealizoval, a tak výstavba začala až podle nového návrhu v roce 1926. Chlouba olomouckého výstaviště byla ovšem budována po etapách. V první etapě, která probíhala v letech 1926–1927, byl postaven skleník v délce 42 m, což představuje méně než dvě třetiny jeho současné délky. Práce prováděla specializovaná firma Štěch a syn z Prahy-Strašnic, což dokazují pamětní desky na sloupech u pokladny. V letech 1930–1931 byl skleník prodloužen na jeho současnou délku přibližně 72 m dostavbou východní části tzv. „zimní zahrady" pravděpodobně firmou Rudolf Wiche ze Sobotína. Zvláštností bylo zjednodušení krytí střechy zimní zahrady, na kterou byl ve vyvýšeném středním traktu (v tzv. lucerně) místo skla použit eternit. V době druhé světové války se přístavba na přechodnou dobu stala dokonce nouzovou učební třídou. Až v poválečném období (pravděpodobně během rekonstrukce v roce 1956) byla východní část upravena tak, že zcela splynula se zbytkem skleníku. Poslední větší rekonstrukce, která však vzhled skleníku nijak nezměnila, proběhla v letech 1996–1998.

O výzdobu vchodu se postaral žák proslulého českého sochaře Josefa Václava Myslbeka, akademický sochař Julius Pelikán. Vstupní portál zdobí vpravo socha bohyně Pomony s košíkem ovoce a s větvičkou jabloně, vlevo socha bohyně Flory s květinovým dekorem okolo krku. Nad vchodem je nadepsán latinský nápis HORTICULTURAE, který byl převzat z označení mnoha anglických palmových skleníků. V tympanonu nad vstupem je původně kolorovaný reliéf s palmami a exotickým ptactvem.

Dnešní stavbu palmového skleníku lze charakterizovat jako ocelové rámové trojlodí bazilikálního typu. Skleník je 72,5 m dlouhý a 20 m široký. Boční lodě stavby dosahují nejvyšší úrovně asi 6,5 m a hřeben střední lodi výšky 10 m nad terénem.

Sloupy v palmovém skleníku dokumentující výstavbu v roce 1927, kterou realizovala pražská firma Jan Štěch a syn

Dnešní podoba vchodu do palmového skleníku od sochaře Julia Pelikána

Předchůdcem palmového skleníku byla oranžérie s krásnou dřevořezbou. Její historie se datuje již od roku 1886, kdy byla do Smetanových sadů přenesena dřevěná konstrukce oranžérie ze zámeckého parku ve Velké Bystřici. Byl tak vybudován první palmový skleník, v němž rostlo přes 90 druhů tropických rostlin dovezených ze skleníků moravských zámků. Koncem 20. let minulého století se zdálo, že je budova již zchátralá a bude potřeba ji odstranit. Oranžérie však stojí dodnes. Do roku 2012 sloužila jako provozní zázemí a nyní vedení výstaviště jedná o její rekonstrukci.

Starý skleník – oranžérie, pohlednice kolem roku 1900 (Vlastivědné muzeum v Olomouci)

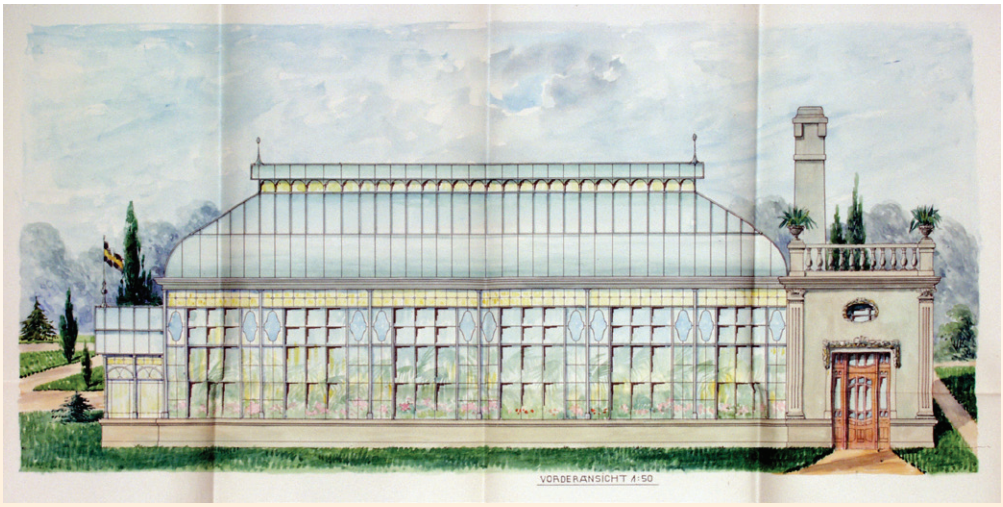

Část nerealizovaného návrhu palmového skleníku specializované firmy Höntsch, Drážďany, r. 1907 – čelní pohled (Státní okresní archiv Olomouc, Archiv města Olomouce)

Část nerealizovaného návrhu palmového skleníku firmy Höntsch, Drážďany, r. 1907 – štítová strana (Státní okresní archiv Olomouc, Archiv města Olomouce)

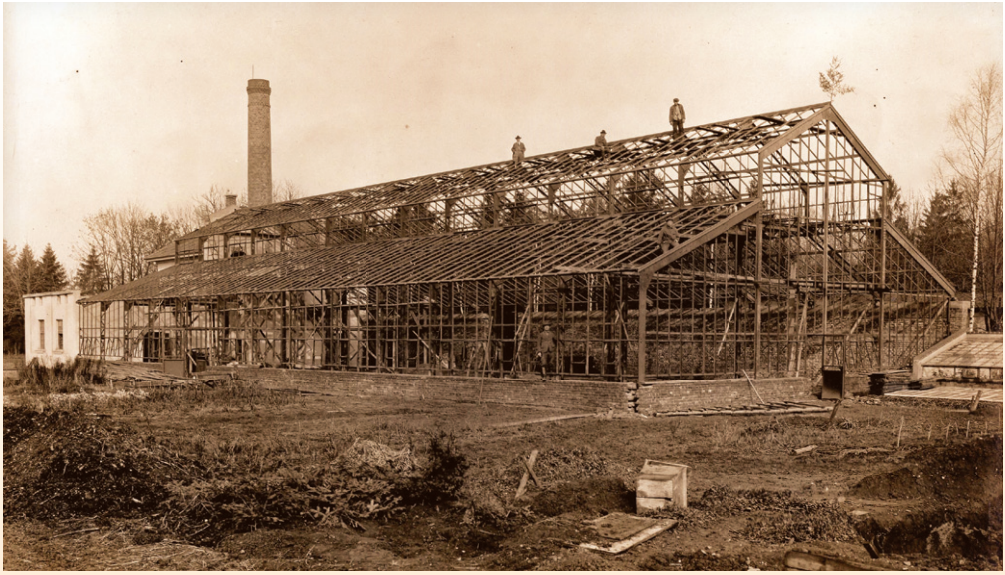

Výstavba palmového skleníku, 2. polovina 20. let 20. století
(Státní okresní archiv Olomouc, Archiv města Olomouce)

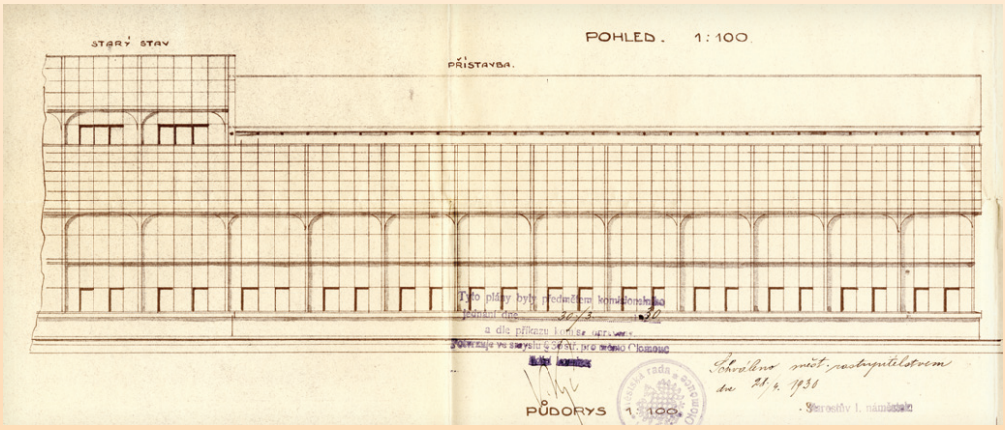

Část návrhu na rozšíření palmového skleníku o přístavbu zimní zahrady ve 30. letech 20. století, orazítkováno Městským stavebním úřadem v Olomouci a schváleno Městským zastupitelstvem
(Státní okresní archiv Olomouc, Archiv města Olomouce)

Interiér palmového skleníku – nedatováno (archív J. Suchomel)

Interiér palmového skleníku ve 30. letech 20. století (Vlastivědné muzeum v Olomouci)

EXPOZICE

Na ploše 1 500 m^2 určené k pěstování cizokrajné flóry mohou návštěvníci obdivovat například asi 50 jedinců různých druhů palem, z nichž některým, přesazeným ještě z původní oranžérie, je dnes už hodně přes sto let. Nejmohutnější jsou datlovníky kanárské (*Phoenix canariensis*), jedinečnou skupinu uprostřed skleníku tvoří elegantní, štíhlé východoasijské

palmy drsnoplody Fortuneovy (*Trachycarpus fortunei*). V hustých trsech rostou nízké, otrněné, keřovité palmy žumary nízké (*Chamaerops humilis*), původem ze Středomoří. Robustní palma latánie modrá (*Latania loddigesii*) pochází z ostrova Mauricius a jí podobné mexické washingtonie statné (*Washingtonia robusta*) upoutají svou velikostí. Tichomoří v olomouckém palmovém skleníku zastupují kencie (*Howea belmoreana, Howea forsteriana*).

Mezi cenné exponáty patří palmám podobné, ale vývojově mnohem starší druhy cykasů, k nimž v palmovém skleníku náleží zejména rostliny ceratozamie mexické (*Ceratozamia mexicana*) s nápadnými vzpřímenými zelenými šišticemi. Mohutné byliny stromovitého vzrůstu s několikametrovými listy připomínající banánovníky jsou strelície natalské (*Strelitzia nicolai*). Pozornost přitahují zobanovité květy příbuzného rovněž afrického druhu – strelície královské (*Strelitzia reginae*).

Svou krásou oživují skleník květy několika kultivarů ibišků (*Hibiscus rosa-sinensis*), nosné pilíře slunné části skleníku zdobí hrozny růžových, fialových a žlutých listenů lián bugenvilejí (*Bougainvillea*). V palmovém skleníku roste i několik druhů fíkusů a dva druhy rodu blahočet (*Araucaria heterophylla, Araucaria bidwillii)*.

Z pralesů Vietnamu pochází mohutná liána *Tetrastigma voinierianum*, příbuzná naší révy vinné, která už také pamatuje přes sto let. Po obvodu skleníku lze najít i další liány – nejnápadnější z nich jsou monstera půvabná (*Monstera deliciosa*), filodendrony (*Philodendron*), mnohametrový trnitý šplhavý asparágus srpovitý (*Asparagus falcatus*) či popínavý bíle kvetoucí omamně vonící jasmín (*Jasminum polyanthum*). Ve stinném podrostu palem se daří četným kapradinám, z nichž nejvýraznější je sleziník hnízdnatý (*Asplenium nidus*). Zajímavé jsou i stromové kapradiny *Cyathea cooperi*. V podrostu nalézá vhodné prostředí na světlo nenáročná rostlina oblíbená už u našich babiček – kořenokvětka (*Aspidistra elatior)*, ale i mnoho dalších druhů, např. zelence (*Chlorophytum*), fialky (*Viola*), *Dipteracanthus*, *Soleirolia*, voděnky (*Tradescantia*), *Ophiopogon* a další.

Ve speciální vitríně pravidelně rozkvétají terestrické i epifytické druhy orchidejí, například zástupci rodů *Phalaenopsis*, *Odontoglossum*, *Oncidium*, *Stanhopea* nebo *Cymbidium*.

Zadní osluněná část skleníku patří sukulentnímu koutu, kde dominují tři vzrostlé exempláře tzv. „sloní nohy" (*Beaucarnea recurvata*) společně s dračinci obecnými (*Dracaena draco*). Nebezpečným dojmem působí díky svým pichlavým listům druhy amerických agáví (např. *Agave americana*) a furkrea kolumbijská (*Furcraea selloa*). Nedaleko roste jedovatý pryšec trojúhlý (*Euphorbia trigona*) s léčivou aloe stromovitou (*Aloe arborescens*).

Ve skleníku je udržován celoroční teplotní režim minimálních denních teplot v rozmezí 18–20 °C a minimálních nočních teplot v rozmezí 15–18 °C.

Palmový skleník je součástí nemovité kulturní památky Smetanovy sady v Olomouci (státní seznam nemovitých kulturních památek č. 10570). Spravuje jej Výstaviště Flora Olomouc, a. s.

FAUNA

Exotickou floru skleníku doplňuje cizokrajná fauna – ptáci, ryby, obojživelníci, želvy, ještěři, hadi a pavouci. Nejen nejmenší návštěvníky spolehlivě přitahuje akvaterárium připomínající zákoutí pralesní řeky Amazonky s maskotem skleníků, jihoamerickým kajmanem brýlovým, Fanym. Prvního obyvatele akvaterária pokřtil v roce 2003 olomoucký herec František Řehák. Atmosféru skleníku umocňuje zpěv tropických ptáků, o které se stará Svaz exotického ptactva. Uprostřed skleníku překvapí leguán zelený, který si libuje na větvích svého terária.

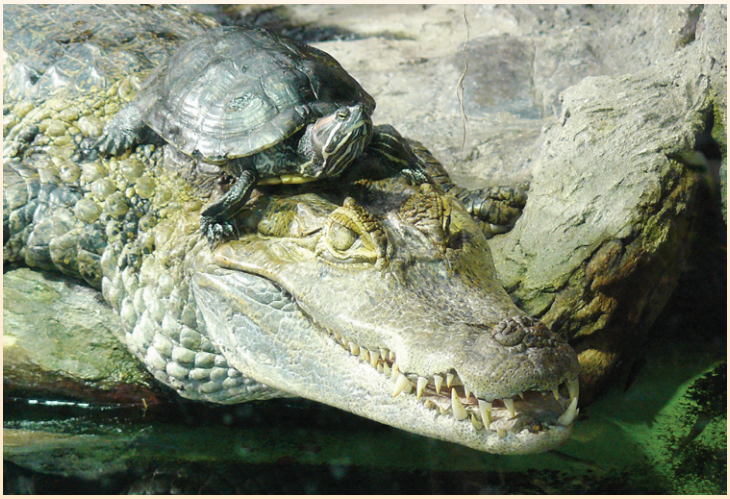

První obyvatel akvaterária kajman brýlový Fany s želvou nádhernou

Leguán zelený žije v prostorném teráriu uprostřed palmového skleníku

Seznam zajímavých rostlin

Číslo v plánu	Druh	Čeleď
1001	*Agave americana*	*Asparagaceae*
1002	*Aloe arborescens*	*Xanthorrhoeaceae*
1007–1008	*Araucaria bidwillii*	*Araucariaceae*
1009–1011, 1178	*Araucaria heterophylla*	*Araucariaceae*
1179	*Asparagus falcatus*	*Asparagaceae*
1012–1017, 1183–1185, 1192	*Asplenium nidus*	*Aspleniaceae*
1018-1020	*Beaucarnea recurvata*	*Asparagaceae*
1022–1025	*Bougainvillea glabra*	*Nyctaginaceae*
1030	*Brachychiton populneus*	*Malvaceae*
1031–1033	*Brunfelsia pauciflora*	*Solanaceae*
1038–1039	*Ceratozamia mexicana*	*Zamiaceae*
1045	*Coussapoa microcarpa*	*Urticaceae*
1047	*Cyathea cooperi*	*Cyatheaceae*
1052–1054	*Dracaena draco*	*Asparagaceae*
1057, 1060-1061, 1063	*Dracaena aletriformis*	*Asparagaceae*
1068	*Euphorbia trigona*	*Euphorbiaceae*
1071	*Ficus binnendijkii*	*Moraceae*
1074–1077	*Ficus elastica*	*Moraceae*
1078	*Ficus laevis*	*Moraceae*
1087	*Ficus religiosa*	*Moraceae*
1072	*Ficus saussureana*	*Moraceae*
1088, 1197	*Furcraea selloa*	*Asparagaceae*
1090–1100, 1198	*Hibiscus rosa-sinensis*	*Malvaceae*
1101–1102, 1106, 1107	*Howea belmoreana*	*Arecaceae*
1169	*Hyophorbe verschaffeltii*	*Arecaceae*
1110–1117	*Chamaerops humilis*	*Arecaceae*
1118	*Latania loddigesii*	*Arecaceae*
1122–1125	*Monstera deliciosa*	*Araceae*
1202–1203	*Pachystachys lutea*	*Acanthaceae*

1127	*Persea americana*	*Lauraceae*
1135–1137	*Phoenix canariensis*	*Arecaceae*
1138	*Phoenix reclinata*	*Arecaceae*
1205	*Pistacia lentiscus*	*Anacardiaceae*
1146	*Schefflera actinophylla*	*Araliaceae*
1147–1148, 1206	*Schefflera arboricola*	*Araliaceae*
1151–1152	*Strelitzia nicolai*	*Strelitziaceae*
1153–1154	*Strelitzia reginae*	*Strelitziaceae*
1156	*Tetrastigma voinierianum*	*Vitaceae*
1162-1163, 1166-1168	*Trachycarpus fortunei*	*Arecaceae*
1171–1172	*Washingtonia robusta*	*Arecaceae*

Zařazení rodů do čeledí vychází ze sytému APG III: Angiosperm Phylogeny Group (2009): An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants: APG III. Botanical Journal of the Linnean Society 161 (2): 105–121.

Každoročně vykvétají desítky druhů a kultivarů orchidejí ve speciální vitríně (*Cymbidium* 'Mary Pinchess')

AGAVE AMERICANA L.

Agáve americká

Čeleď: ***Asparagaceae*** **Juss. – chřestovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z východního Mexika, ale už v předkolumbovské době byl lidmi rozšířen i do severního Mexika a jižních států USA. Později byl zavlečen do suchých oblastí tropů a subtropů celého světa a stal se jednou z nejhorších invazních rostlin.
Roste na suchých a slunných stanovištích, především v polopouštních oblastech, nejčastěji v nižších nadmořských výškách.

POPIS

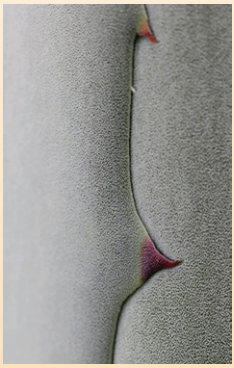

Je to robustní vytrvalá bylina kvetoucí a plodící jen jednou za život (po odkvětu rostlina odumře). Vytváří mohutnou přízemní růžici mečovitých listů dlouhých až 2 m. Listy jsou silně ojíněné (pokryté vrstvičkou vosku), široké 10–15 cm, šedozelené, kopinaté, lemované hnědými ostnitými zuby. Špičky listů jsou zakončeny silným tuhým ostnem. Květní stvol je vysoký 5–9 m a nese obrovská, hustá, hroznovitá květenství tvořená až 4 000 zvonkovitými květy. Jednotlivé květy jsou 7–10 cm dlouhé, bledě smetanově žluté. Plodem je tobolka obsahující plochá, leskle černá semena srpovitého tvaru.

ZAJÍMAVOSTI

Agáve americká má velmi široké uplatnění jako užitková rostlina. Často se pěstuje jako okrasná a do Evropy byla dovezena už v roce 1561. Ze stonků agáví se kvašením a destilací vyrábí známé alkoholické nápoje, např. tequila nebo mezcal. Nektar z květů agáve se využívá jako přírodní sladidlo, které je díky vysokému obsahu fruktózy vhodné pro diabetiky. Velmi silná vlákna podobná sisalu (pravý sisal se vyrábí z jiného druhu agáve) získávaná z listů se využívají při výrobě lan, hrubých tkanin i papíru.

ALOE ARBORESCENS Mill.

Aloe stromovitá

Čeleď: ***Xanthorrhoeaceae*** **Dumort. – žlutokapovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Tento subtropický druh pochází z jihozápadní Afriky, z území od Jihoafrické republiky až po Malawi a Mozambik.
V přírodě roste na skalních svazích a v křovinatých porostech od nížin až do hor.

POPIS

Je to sukulentní, chudě větvený keř, vysoký až kolem 3 m. Listy jsou 50–60 cm dlouhé a u báze 5–7 cm široké, matně zelené až šedozelené s nápadným zubatým okrajem. Zuby mají pichlavou 0,3–0,5 cm dlouhou špičku, jsou zpravidla zakřivené a směřují k vrcholu listu. Špička listu je zakončena ostnem, který dosahuje délky až 4 cm. Květenstvím je úzce kuželovitý hrozen, jednotlivé květy jsou trubkovité 4–5 cm dlouhé, tmavě červené až oranžové, vzácně i žluté. Každá listová růžice nese 2 až 4 květenství. Plodem je laločnatá tobolka.

ZAJÍMAVOSTI

Aloe jsou široce využívány jako léčivé rostliny, přičemž nejpopulárnější z nich je aloe pravá (*Aloe vera*). Aloe stromovitá má ale údajně ještě silnější léčivé účinky. Tekutina vymačkaná z listů se používá především k léčbě popálenin a jiných poranění nebo onemocnění kůže. Tento druh se také poměrně často pěstuje jako oblíbená a nenáročná pokojová rostlina a bývá i pravidelnou součástí botanických sbírek. V subtropických a tropických zemích se rovněž využívá jako součást městské a parkové zeleně. Původní jihoafrické kmeny používaly aloe také pro výsadbu tradičních živých plotů.

ARAUCARIA BIDWILLII Hook.

Blahočet Bidwillův

Čeleď: ***Araucariaceae*** **Henkel & Hochst. – blahočetovité**

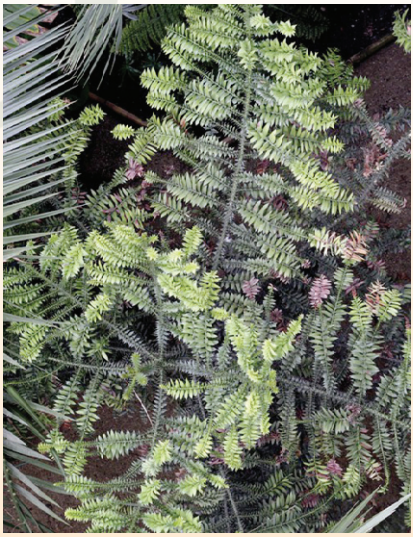

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází ze severovýchodní Austrálie, kde se přirozeně vyskytuje ve dvou izolovaných oblastech na jihovýchodě a na severu státu Queensland. Poslední přirozené porosty jsou většinou chráněny v přírodních rezervacích.
Tento druh blahočetu se vyskytuje v horských deštných lesích od 500 do 1 200 m n. m.

POPIS

Je to stálezelený jehličnatý strom vysoký 30 až 40 m, s rovným kmenem, hladkou borkou a typicky klenutou korunou. Větve jsou uspořádány v přeslenech po 10–15. Listy jsou střídavé, kopinaté až jehlicovité, velmi tuhé, lesklé, tmavě zelené. Samčí šištice jsou válcovité, přisedlé, až 11 cm dlouhé a 1,5 cm široké, žluté až hnědé. Samičí šištice (šišky) jsou vejcovité, až 30 cm dlouhé a 20 cm široké, zelené, vyrůstají na krátkých postranních větvích. Šišky se za zralosti rozpadají na jednotlivé šupiny už na stromě (podobně jako u naší jedle). Jedlá semena jsou až 2,5 cm dlouhá a 2 cm široká.

ZAJÍMAVOSTI

Druh je pojmenován po anglickém botanikovi Johnu Carne Bidwillovi (1815–1853), který působil především na Novém Zélandu. V palmovém skleníku se pěstuje také příbuzný druh, blahočet ztepilý (*Araucaria heterophylla*).

ARAUCARIA HETEROPHYLLA (Salisb.) Franco

Blahočet ztepilý, blahočet různolistý

Syn.: *Araucaria excelsa* (Lamb.) R. Br.

Čeleď: *Araucariaceae* Henkel & W. Hochst. – blahočetovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Pochází z tichomořského ostrova Norfolk mezi Austrálií, Novým Zélandem a Novou Kaledonií.
Roste v subtropických deštných lesích s výraznou periodou sucha.

POPIS

Je to stálezelený jehličnatý strom s kuželovitou korunou dorůstající do výšky 25–45 m. Větve vyrůstají vždy v patrech (přeslenech) nad sebou. U mladých jedinců na sterilních větvích jsou jehlice měkké, světle zelené, až 1,5 cm dlouhé; u starších stromů na plodných větvích jen 0,5 cm dlouhé, tuhé, zahnuté a hustě nahloučené. Samčí šištice jsou válcovité, 4–7 cm dlouhé. Samičí šištice jsou kulovité, až 10 cm dlouhé, za zralosti se rozpadají přímo na stromě. Rostlina je dvoudomá.

ZAJÍMAVOSTI

Rod *Araucaria* patří k nejstarobylejším skupinám jehličnanů a na Zemi se objevil už před 170 mil. let. Blahočet ztepilý patří mezi oblíbené pokojové rostliny a lidově se mu říká „stromeček štěstí“ nebo „pokojová jedle“. Je vhodný do chladných a světlých interiérů. Počet stromů na ostrově Norfolk klesá od roku 1774, kdy byl ostrov objeven kapitánem Jamesem Cookem, který využil kvalitní dřevo araukárií ke stavbě lodí. Osadníci dřevo používali také ke stavbě obydlí. Původní lokality byly dále devastovány stavební činností a měněny v zemědělskou půdu. Druh je zapsán v Červeném seznamu ohrožených druhů rostlin jako zranitelný. Je také zobrazen na vlajce ostrůvku Norfolk, který je samosprávným územím Austrálie.

ASPARAGUS FALCATUS L.

Asparágus srpovitý

Čeleď: ***Asparagaceae*** **Juss. – chřestovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z jihovýchodní Afriky, z území od Jihoafrické republiky a Svazijska do Zimbabwe a Mozambiku.
Je to subtropická rostlina rostoucí obvykle v řídkých lesích nebo na lesních okrajích.

POPIS

Je to vytrvalý, poměrně mohutný, popínavý keř s velkými podzemními hlízami. Jeho větve jsou vzpřímené, až 1,5 m dlouhé, ovíjivé, trnité. Listy rostlina nemá a jejich funkci zastupují fylokladia (útvary podobné listům, vzniklé přeměnou stonku). Fylokladia jsou srpovitě zahnutá, plochá, dlouhá až 8 cm, z větví vyrůstají ve svazečcích po 3–5. Květy jsou drobné, bílé, vonné. Plodem je za zralosti červená bobule.

ZAJÍMAVOSTI

Tento druh asparágusu bývá pěstován jako solitérní nádobová rostlina, či jako pokojová rostlina, častěji se s ním lze setkat v botanických sbírkách. Velmi dobře snáší stín a hodí se také k řezu. Ve své domovině je s oblibou využíván jako odolná popínavá rostlina pro výsadby k plotům a ohradám, které může využít jako oporu.

ASPLENIUM NIDUS L.

Sleziník hnízdnatý

Čeleď: ***Aspleniaceae*** **Mett. – sleziníkovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh roste na rozsáhlém území od pobřeží východní Afriky přes ostrovy v Indickém oceánu, Srí Lanku, Indii, jihovýchodní Asii, severovýchodní Austrálii až do Japonska a Polynésie, včetně Havajských ostrovů.
Je to druh, který roste jako epifyt (rostlina rostoucí na jiných rostlinách) na větvích a kmenech stromů v tropických deštných lesích.

POPIS

Je to mohutná kapradina tvořící obrovské listové růžice pevně přisedlé krátkým oddenkem k podkladu (kmen, větev stromu). Listy jsou až 20 cm široké a mohou dorůstat délky i víc než 1 m. Průměr celé listové růžice může dosahovat až 3 m. Na spodní straně listů se tvoří čárkovitě protáhlé výtrusnicové kupky, které kopírují postranní žilky listové čepele. Uprostřed listové růžice je velmi široký, plochý vzrostný vrchol, díky kterému rostlina připomíná koš nebo hluboké hnízdo (odtud jméno).

ZAJÍMAVOSTI

Tvar koše nebo hnízda zajišťuje rostlině přísun živin, neboť střed růžice zachytává listový opad a zároveň srážkovou vodu. Díky činnosti bakterií dochází k rozkladu napadaného materiálu a uvolňování živin, které pak rostlina může vstřebat. Mladé rostliny sleziníku hnízdnatého patří k oblíbeným pokojovým rostlinám, i když poněkud častěji se pěstuje blízce příbuzný a velmi podobný druh *Asplenium australasicum*.

BEAUCARNEA RECURVATA
Lem.

Syn.: *Nolina recurvata* (Lem.) Hemsl.
Čeleď: *Asparagaceae* Juss. – chřestovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z východního Mexika, z území na pobřeží Karibského zálivu.
Roste v polopouštích a křovinách.

POPIS

Sukulentní rostlina dorůstající výšky 7–9 m. Má zbytnělou bázi kmene, který se směrem vzhůru zužuje. Kmen je jen chudě větvený nebo zcela nevětvený, větev je zakončena hustou vrcholovou růžicí převislých listů. Listy jsou až 1,8 m dlouhé a 2 cm široké, tuhé, zelené, trávovitého vzhledu, na okraji hladké nebo drobně zubaté. Vzpřímené bohaté laty nesou smetanově bílé květy. Plodem je tobolka.

ZAJÍMAVOSTI

Dnes se tento druh běžně pěstuje jako pokojová rostlina, dlouho ale patřil pouze mezi sbírkové vzácnosti. V pokojových podmínkách patří k odolným druhům náročným pouze na dostatek světla. Roste velmi pomalu. Prvních 10 let nabývá na tloušťce a přirůstá přibližně 1 cm za rok. Poté začne růst i do výšky. Pokud se seřízne vrchol, docílí se tím rozdvojení kmene. V kultuře rostliny kvetou jen velmi vzácně. V palmovém skleníku poprvé vykvetla v roce 2007 a vytvořila velké množství semen s téměř stoprocentní klíčivostí. Spodní část kmene, tzv. kaudex, slouží jako zásobárna vody. Díky tomu se rostlina lidově nazývá „sloní noha“. V přírodě se *Beaucarnea* dožívá i více než sta let.

BOUGAINVILLEA GLABRA

Choisy

Bugenvilea lysá

Čeleď: ***Nyctaginaceae*** **Juss. – nocenkovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Bugenvilea pochází z jihovýchodní Brazílie.
V přírodě druh roste v sušších lesích a na výslunných stráních v nížinách až podhůří.

POPIS

Je to dřevnatá liána dorůstající výšky až 9 m. Na větvích se v úžlabí listů vytváří tenké zakřivené trny. Listy jsou střídavé, oválné, zašpičatělé, v mládí jemně chlupaté. Květenství je vrcholičnaté, složené z 1–3 květů. Květy jsou trubkovité, na vrcholu diskovitě rozšířené s třepenitým okrajem. Jsou obklopené třemi purpurovými, téměř lysými, široce vejčitými zašpičatělými listeny, které na první pohled budí dojem korunních lístků. Původní barva listenů je tmavě růžová, ale kultivary mohou mít listeny i oranžové, červené nebo fialové. Listy v zimě částečně opadávají. Plody jsou vřetenovité až hruškovité, 1–1,5 cm dlouhé s pěti podélnými žebry.

ZAJÍMAVOSTI

Bugenvilea patří mezi nejrozšířenější okrasné rostliny, často pěstované v tropech a subtropech celého světa. V Evropě je málo známé využití těchto lián k tvorbě větších bonsají, které jsou oblíbené v asijských parcích a zahradách. Celý rod zahrnuje asi 18 druhů popínavých keřů a dřevin z tropické Jižní a Střední Ameriky, ale jen 3–4 druhy jsou pěstovány jako okrasné rostliny. Křížením a selekcí bylo vyšlechtěno také velké množství kultivarů. Své zvláštní jméno získala po věhlasném francouzském navigátorovi a mořeplavci Louisi Antoine de Bougainville.

BRACHYCHITON POPULNEUS
(Schott & Endl.) R. Br.

Brachychiton topolový

Čeleď: ***Malvaceae*** **Juss. – slézovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z východního pobřeží Austrálie.
V přírodě se vyskytuje na nejrůznějších stanovištích, většinou v řídkých suchých blahovičníkových lesích a křovinatých savanách.

POPIS

Je to stálezelený strom dorůstající výšky až 20 m, často s nápadně lahvovitě rozšířenou bází kmene. Listy jsou kopinaté na dlouhém řapíku, tmavozelené, lesklé, kožovité. Květenství je tvořeno úžlabními latami, buď jednopohlavnými, nebo oboupohlavnými. Květy jsou zvonkovitého tvaru, tvořené 5–6četným částečně srostlým kalichem, nažloutlé, s červenými skvrnami uvnitř – tyto skvrny jsou tvořeny chloupky, koruna chybí. Plod je stopkatý měchýřek, který puká jedním švem. Semena jsou žlutá a na první pohled připomínají zrno kukuřice.

ZAJÍMAVOSTI

Semena stromu byla tradičně používána australskými domorodci jako zdroj potravy a stále je využíván jako zásoba krmiva pro dobytek v suchých obdobích, kdy je jiné píce nedostatek. Dnes je tento druh často pěstován hlavně v subtropických oblastech světa. Je oblíben pro svou vysokou odolnost k suchu, pro okrasné květy, plody i pro elegantní lahvovitý tvar kmene.

BRUNFELSIA PAUCIFLORA
(Cham. & Schltdl.) Benth.

Brunfelsie malokvětá

Čeleď: ***Solanaceae*** **Juss. – lilkovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z poměrně malého území v jihovýchodní Brazílii v pohoří Serra do Mar.
Roste v nižších a středních nadmořských výškách kolem potoků ve vlhkých atlantských tropických až subtropických deštných lesích.

POPIS

Je to stálezelený keř vysoký až 3 m, s tmavě zelenými, většinou lysými větvemi. Listy jsou střídavé, 6,5–16 cm dlouhé, oválné, celokrajné. Povrch listu je tmavě zelený, kožovitý a lesklý. Květy jsou pětičetné, až 5 cm široké a jsou nápadné rychlou změnou barvy během odkvétání. Po otevření mají korunní lístky výrazně fialovou barvu (s bílou skvrnou při ústí korunní trubky), která postupně bledne do lila. Třetí den, kdy květy opadávají, jsou téměř bílé. Kalich může být lysý nebo žláznatě chlupatý, trubkovitý. Plodem je tobolka kulovitého až vejčitého tvaru, která obsahuje 12–20 semen. Semena jsou temně hnědá, podlouhlá, hranatá, velká asi 0,5 × 0,25 cm.

ZAJÍMAVOSTI

Brunfelsie byla pojmenována podle německého botanika a teologa Otto Brunfelse, kterého Linné považoval za jednoho ze zakladatelů moderní botaniky. Pokud jsou keře v dobré kondici, kvetou i dvakrát ročně. Rostlina snese krátkodobě i nízké teploty, ale nejlépe se jí daří v subtropických podmínkách. Jako všechny rostliny z čeledi lilkovité (*Solanaceae*) je i brunfelsie jedovatá. Původní obyvatelé z ní připravovali opojné drogy. Extrakt z kořenů používali jako prostředek proti hadímu uštknutí. V lidovém léčitelství se užívá jako antipyretický a antirevmatický prostředek.

CERATOZAMIA MEXICANA
Brongn.

Ceratozamie mexická

Čeleď: *Zamiaceae* Horan. – kejákovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z malé oblasti ve východním Mexiku.
Roste nejčastěji v řídkých boro-dubových lesích na strmých stráních nebo na stěnách kaňonů v nadmořské výšce až 1550 m.

POPIS

Dvoudomá, nahosemenná nízká dřevina s nevětveným kmenem vysokým až 1 m, o průměru až 20 cm, zakončeným jedinou mohutnou vrcholovou listovou růžicí. Listy jsou dlouhé 1,5–2 m, široké až 75 cm, složené z úzkých, špičatých, tuhých, lesklých, obloukovitých a do stran rozložených lístků. Řapík je 30–50 cm dlouhý s četnými 0,3–0,45 cm dlouhými ostny. Samčí šištice jsou vzpřímené, kuželovité, 38–43 cm dlouhé a 7–8 cm široké, na vrcholu tupé. Samičí šišky jsou zpočátku vzpřímené, později nakloněné, válcovité se zašpičatělým vrcholem, 26–35 cm dlouhé, 9–12 cm široké. Šupiny samčích i samičích šištic mají dva rohaté výrůstky, kterým rod vděčí za své latinské jméno (*ceratos* = roh). Semena jsou oválná s krémovým nebo bílým měkkým obalem.

ZAJÍMAVOSTI

Rod *Ceratozamia* patří mezi cykasy, což jsou nahosemenné, pomalu rostoucí rostliny vzhledově velmi podobné palmám. Ve skutečnosti ale s palmami nejsou nijak příbuzné. Všechny druhy rodu *Ceratozamia* jsou ohrožené, částečně kvůli nadměrnému sbírání pro zahradnický obchod a částečně jako důsledek klučení lesů pro banánové a kávové plantáže. Důsledkem bylo zařazení druhu do přílohy I úmluvy CITES, aby se zabránilo dalšímu obchodu s rostlinami z přírody. Ve sbírkách výstaviště rostou dvě dospělé rostliny pravidelně tvořící samičí šištice. Patří k největším exemplářům v botanických sbírkách v České republice.

COUSSAPOA MICROCARPA
(Schott) Rizzini

Syn.: *Coussapoa schottii* Miq.

Čeleď: *Urticaceae* Juss. – kopřivovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z atlantského pobřeží jihovýchodní části Brazílie.
Roste hojně od nížin až do nižších hor v tropických až subtropických lesích většinou v blízkosti pobřeží.

POPIS

Je to velký keř nebo strom dorůstající až 20 m, který někdy vyklíčí jako epifyt na jiných dřevinách. Na kmenu a větvích vytváří velké množství vzdušných a chůdovitých kořenů. Větve jsou často chlupaté až pavučinaté, chlupy bývají bílé až hnědé. Listy jsou jednoduché, střídavé, kožovité, 2–7 cm široké. Květy jsou drobné, jednopohlavné, uspořádané do hlávek. Plody jsou dužnaté, za zralosti žlutooranžové.

ZAJÍMAVOSTI

Druhy rodu *Coussapoa* jsou zajímavé tím, že často žijí jako tzv. škrtiči. Mladý jedinec vyklíčí na větvi jiného stromu, kde několik let roste jako epifyt. Po určité době spustí dlouhé chůdovité kořeny, které dosáhnou půdy, začnou sílit a postupně mohou vytvořit síť obepínající hostitelský strom. Tyto kořeny ovšem hostitelský strom „neuškrtí", jak by se mohlo podle názvu celé skupiny zdát. V některých případech takto mohou hostitelský strom a jeho škrtič žít mnoho let bez výrazného poškození hostitele, jindy může dojít k tomu, že škrtič nad hostitelem převládne, zastíní jej vlastní korunou a hostitelský strom díky nedostatku světla zahyne. Jako škrtiči žijí také jiné dřeviny tropických deštných lesů, například některé fíkovníky (*Ficus*) a šeflery (*Schefflera*).

CYATHEA COOPERI (F. Muell.) Domin

Syn.: *Alsophila cooperi* F. Muell.
Čeleď: *Cyatheaceae* Kaulf.

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z východní Austrálie.
Tato kapradina roste ve spodním stromovém patře vlhkých tropických i subtropických, nížinných až horských lesů v blízkosti pobřeží.

POPIS

Je to stromová kapradina dorůstající výšky až 12 m. Kmen je nevětvený, přímý, štíhlý, mívá průměr 10–15 cm a na povrchu je pokrytý světle hnědými plevinami. Listy tvoří jedinou vrcholovou růžici („korunu") deštníkovitého tvaru. Listy jsou obrovské, mají 40–50 (–90) cm dlouhý řapík pokrytý plevinami, čepel je třikrát zpeřená, 100–350 cm dlouhá a 90–125 cm široká, zelená až žlutozelená. Výtrusnice pokrývají celou spodní stranu listových úkrojků.

ZAJÍMAVOSTI

Cyathea cooperi patří ve vlhčích tropech a subtropech celého světa mezi nejčastěji pěstované stromové kapradiny. V některých oblastech také uniká do volné přírody, kde se může chovat jako agresivní invazní druh, např. na Havajských ostrovech. Stromové kapradiny se obecně vyskytují hlavně v deštných lesích ve všech tropických oblastech světa, většinou na místech s vysokou vzdušnou a půdní vlhkostí. Jejich pěstování je proto mnohem složitější než u tohoto druhu tolerujícího suchý vzduch.

DRACAENA ALETRIFORMIS (Haw.) Bos.

Dračinec Hookerův

Syn.: *Dracaena hookeriana* K. Koch.

Čeleď: *Asparagaceae* Juss. – chřestovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z východního a jihovýchodního pobřeží Afriky, od Keni do Jihoafrické republiky.
Roste většinou v různých typech lesů, vždy na stinných stanovištích a většinou v blízkosti mořského pobřeží. Často vytváří bohaté porosty.

POPIS

Je to vytrvalá, většinou nevětvená dřevina, která obvykle dorůstá do výšky 3–4 m. Tvoří pevný, vzpřímený kmínek s vrcholovou listovou růžicí a zřetelnými listovými jizvami. Listy jsou úzce kopinaté, až 100 cm dlouhé a 12 cm široké, kožovité, lesklé, na okrajích se světlejším proužkem. Drobné, žlutozelené, silně vonné květy jsou uspořádané v bohaté latě. Plodem je dvoupouzdrá dužnatá tobolka, která je za zralosti oranžově zbarvená.

ZAJÍMAVOSTI

Dračinec Hookerův patří mezi časté a oblíbené okrasné rostliny jak v subtropických a tropických parcích a zahradách, tak jako pokojová rostlina v oblastech mírného pásu. Vyšlechtěno bylo také několik kultivarů. Je to velmi odolný druh, který snáší nejen suchý vzduch, ale také hluboký zástin. Jeho květy se otevírají jen v noci a svou intenzívní vůní lákají opylovače, kterými jsou převážně noční můry.

DRACAENA DRACO (L.) L.

Dračinec obecný

Syn.: *Asparagus draco* L., *Palma draco* (L.) Mill.

Čeleď: *Asparagaceae* Juss. – chřestovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z Madeiry, Kanárských a Kapverdských ostrovů.
Roste na suchých slunných skalách a kamenitých půdách v nižších polohách, dnes v přírodě už jen velmi vzácně.

POPIS

Je to dřevina dorůstající výšky maximálně 20 m a dožívající se stáří až několika set let. Kmen je v mládí nevětvený, větví se až později, vždy pod květenstvím. Listy jsou neopadavé, mečovité, na konci špičaté, až 60 cm dlouhé, nahloučené na konci větví. Žlutozelené vonné květy jsou uspořádány v bohaté latě. Rostlina kvete přibližně jednou za deset až patnáct let. Poprvé kvete v 8–11 letech. Plodem je oranžová bobule.

ZAJÍMAVOSTI

Nejstarší známý dračinec z ostrova Tenerife je starý nanejvýš 400 let, i když se mu říká „tisíciletý dračinec“. Zaschlá pryskyřice dračince má tmavě červenou barvu, a proto se mu někdy přezdívá „Strom dračí krve“. Pryskyřice byla v minulosti používána především jako barvivo, v alchymii nebo k léčbě nejrůznějších chorob. Lak vyrobený z pryskyřice dračince se používal při výrobě houslí. Ještě dnes je možné se setkat s typickým alkoholickým nápojem barveným právě touto pryskyřicí. Dračinec se v subtropech často pěstuje jako okrasná dřevina.

EUPHORBIA TRIGONA
Mill.

Pryšec trojúhlý

Čeleď: ***Euphorbiaceae*** **Juss. – pryšcovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Původ této rostliny není s jistotou znám, pravděpodobně se jedná o druh vzniklý v kultuře. Jeho předkové zřejmě pochází z jihozápadní Afriky.
Tento druh se ve volné přírodě nevyskytuje.

POPIS

Je to vytrvalý sukulent s nápadně trojhranným chudě větveným stonkem dorůstající do výšky asi 2 m. Listy vyrůstají z hran stonku a mají kopisťovitou čepel. Na hranách stonku vyrůstají také vidličnatě rozvětvené, krátké trny. Stonek i listy při poranění intenzívně roní jedovatý bílý latex. Květy i plody jsou neznámé, protože tento druh v kultuře nekvete.

ZAJÍMAVOSTI

Pryšec trojúhlý patří u nás k velmi rozšířeným a oblíbeným sukulentům. Často se pěstuje jak typická forma, tak i vyšlechtěný, červeně zbarvený kultivar. V kultivaci patří k nejméně náročným druhům. Je pravděpodobně hybridního původu, na což se usuzuje z toho, že rostliny nekvetou a nevyskytují se volně v přírodě. V některých afrických zemích je s oblibou pěstován v živých plotech.

FICUS BINNENDIJKII Miq.

Fíkovník, fíkus

Čeleď: *Moraceae* Gaudich. – morušovníkovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z oblasti jihovýchodní Asie, ostrovů Borneo, Jáva, Sumatra a z Malajského poloostrova.
Roste v tropických deštných lesích, především na světlejších místech.

POPIS

Je to až 35 m vysoký strom s hladkou, světle skvrnitou borkou. Listy jsou střídavé, vejčité až kopinaté, kožovité, u původních rostlin 5–8,5 cm dlouhé a 1,3–2,5 cm široké. Květy jsou velmi drobné, stejně jako u jiných fíkovníků tvoří zvláštní dužnaté květenství zvané sykonium. Sykonia jsou přisedlá většinou v párech na větvích v paždí listů. Zralá sykonia (fíky) jsou drobná, kulovitá, smetanově až oranžově zbarvená.

ZAJÍMAVOSTI

Tento druh fíkusu je často pěstován jako odolná a nenáročná pokojová rostlina, nejčastěji v kultivaru 'Alii', jež se od původního druhu liší hlavně úzkými a dlouhými listy, které mohou dosahovat délky až kolem 20 cm. Také rostlina pěstovaná v palmovém skleníku Výstaviště Flora Olomouc patří k tomuto kultivaru. Fíky tohoto druhu se k jídlu nehodí, protože jsou suché a bez chuti.

FICUS ELASTICA Roxb. ex Hornem.

Fíkovník pryžodárný

Čeleď: *Moraceae* Gaudich. – morušovníkovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z oblasti východní Indie a Barmy odkud ostrůvkovitě zasahuje až na Malajský poloostrov, Sumatru a Jávu.
Je to druh tropických deštných lesů.

POPIS

Je to vždyzelený, bohatě větvený strom, který dorůstá do výšky 30 m. Kmen podpírají druhotné, ztlustlé vzdušné kořeny, které vytvářejí nepravé kmeny. Listy jsou střídavé, eliptické, kožovité, tmavozelené, lesklé, celokrajné, dlouhé asi 35 cm. Na rubu listu je vystouplá střední žilka s jemnými postranními žilkami. Mladé listy jsou uzavřeny v růžových palistech. Květenství (sykonia) jsou jednopohlavná, nenápadná, vyrůstají v paždí listů. Samičí fíky jsou nejprve zeleno-žluté, později červené, 2 cm dlouhé, elipsovité. Zralé jsou jedlé.

ZAJÍMAVOSTI

Stejně jako u ostatních druhů fíkovníků i pletiva tohoto druhu obsahují bílý latex, který je z 10–30 % tvořen kaučukem. Dříve byl proto hojně využíván pro sběr kaučuku a výrobu gumy. Fíkovníkový kaučuk má ale horší kvalitu než kaučuk získávaný z kaučukovníku brazilského, a proto se dnes už komerčně nevyužívá. V přírodě tento druh obvykle klíčí na větvích stromů a začíná růst jako epifyt, což je u fíkovníků poměrně častý jev. V zemi zakoření později pomocí vzdušných kořenů, které nakonec zmohutní a vytvoří nepravý kmen. Fíkovník pryžodárný u nás patří mezi nejčastější a nejoblíbenější pokojové rostliny, protože je to rostlina nejen dekorativní, ale také velmi odolná. Do Evropy byl údajně poprvé přivezen v roce 1815.

FICUS LAEVIS Blume

Fíkovník

Čeleď: *Moraceae* Gaudich. – morušovníkovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh se vyskytuje v jižní a jihovýchodní Asii, od jižní Indie a Srí Lanky až na Jávu a Borneo.
Roste v podhorských tropických deštných i poloopadavých lesích.

POPIS

Je to malý strom nebo popínavý keř s většinou hladkou našedlou kůrou. Listy s řapíky 2–7 cm dlouhými a okrouhlou až široce vejčitou až 20 cm dlouhou čepelí, která je na líci lysá a na rubu obvykle řídce chlupatá. Fíky (sykonia) vyrůstají z úžlabí listů po jednom až dvou na až 3 cm dlouhých stopkách, v mládí jsou zelené, za zralosti růžové až fialové, až 3 cm široké.

ZAJÍMAVOSTI

Rod *Ficus* zahrnuje nejméně 800 druhů dřevin rozšířených v tropech a subtropech celého světa a patří tak k nejpočetnějším a nejrozšířenějším rodům rostlin. Mnoho z nich také patří k oblíbeným okrasným rostlinám, protože mají elegantní vzhled a jsou v kultuře poměrně odolné. V přírodě mnoho fíkovníků, stejně jako *Ficus laevis*, začíná svůj život jako epifyty v korunách stromů, odkud spouští vzdušné kořeny k zemi, kde poté zakoření. Některé druhy mohou dokonce vytvořit kolem hostitelského stromu hustou síť navzájem propojených vzdušných kořenů. Těmto druhům se říká škrtiči, ve skutečnosti ale hostitelský strom „neuškrtí“ pouze jej připraví o světlo, protože vlastní korunou zastíní hostitelský strom, což nakonec může vést až k jeho smrti.

FICUS RELIGIOSA L.

Fíkovník posvátný

Čeleď: ***Moraceae*** **Gaudich. – morušovníkovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Tento druh pochází z podhůří Himálaje od Pákistánu přes Indii a Nepál až do severního Bangladéše. Stanovit přesnou oblast původního rozšíření je obtížné, protože druh byl lidmi už od starověku šířen do sousedních území.
Je to druh, který se v přírodě vyskytuje vzácně v podhorských řídkých lesích a většina jedinců se nachází v blízkosti lidských sídel, kde rostou obvykle na skalách nebo zdech.

POPIS

Je to stálezelený či poloopadavý strom vysoký až 30 m. Listy jsou dlouze řapíkaté, jejich čepele jsou vejčité, na bázi srdčité, až 25 cm dlouhé, s velmi dlouhou špičkou. Listová čepel je na líci tmavozelená, na rubu výrazně světlejší, žilnatina je bělavá nebo narůžovělá. Fíky jsou kulovité o průměru až 1,5 cm, jsou zelené, za zralosti až fialové barvy a vyrůstají ve dvojicích.

ZAJÍMAVOSTI

V Indii i v ostatních oblastech, kde je rozšířen buddhismus, je tento fíkovník považován za posvátný strom a lidé věří, že Buddha právě pod ním dosáhl osvícení. Na Srí Lance je pěstován jedinec fíkovníku posvátného, který je údajně potomkem onoho konkrétního Buddhova stromu. Vysazen byl v roce 288 před naším letopočtem a je tak nejstarším známým pěstovaným stromem na světě. V roce 2012 dosáhl věku 2 300 let .

FICUS SAUSSUREANA DC.

Fíkovník

Čeleď: ***Moraceae*** **Gaudich. – morušovníkovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Tento druh pochází ze střední Afriky, oblast jeho rozšíření tvoří poměrně úzký pás od Guiney na západě až do Keni na východě.
Je to poměrně vlhkomilný druh, který roste v tropických sezónních lesích, nejčastěji na březích řek od nížin až do nadmořské výšky 1600 m.

POPIS

Je to strom vysoký až 20 m. Obvejčité až oválné listy bývají nahloučené na konci větví, na svrchní straně čepele jsou kožovité a lysé, na spodní straně chlupaté. Jejich velikost je velmi rozmanitá, délka bývá mezi 15–50 cm a šířka 3–17 cm. Kulovitá sykonia vyrůstají po dvojicích nebo trojicích z listových úžlabí a v průměru dosahují 2–4 cm. Mají žlutou barvu, za úplné zralosti až zhnědnou.

ZAJÍMAVOSTI

Tento druh je jedním z několika zástupců afrických fíkovníků ve sbírkách Výstaviště Flora Olomouc, a. s. Dalším zajímavým africkým druhem, který můžete vidět v palmovém skleníku, je fíkovník lyrový (*Ficus lyrata*), který se u nás také pěstuje jako pokojová rostlina. Má nápadné velké listy, které tvarem poněkud připomínají housle nebo lyru (odtud jeho název).

FURCRAEA SELLOA
K. Koch

Furkrea kolumbijská

Čeleď: ***Asparagaceae*** **Juss. – chřestovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází ze Střední Ameriky a severu Jižní Ameriky, od Guatemaly do Kolumbie.
Roste na suchých skalnatých biotopech, spíše ve vyšších polohách.

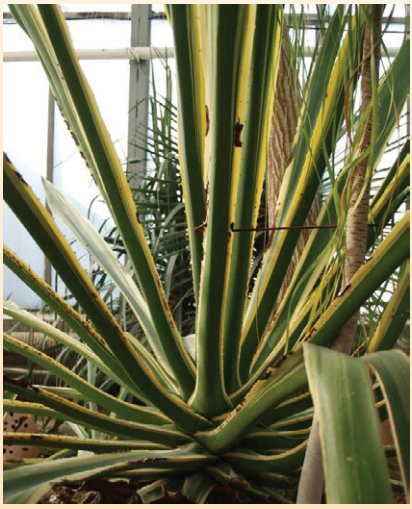

POPIS

Je to robustní bylina se silným dřevnatějícím stonkem. Listy jsou tlusté (sukulentní), celistvé, úzké a mohou být až 2 m dlouhé, uspořádané do mohutné vrcholové růžice. Na okraji listů vyrůstají silné, kupředu namířené ostnité zuby. Květy jsou drobné, bělavé až zelenavé, uspořádané v rozměrné, ale velmi řídké latě, na stvolu vysokém až 6 m. Plodem je tobolka.

ZAJÍMAVOSTI

V botanických sbírkách, stejně jako v našem palmovém skleníku, se většinou pěstuje kultivar ‚Marginata' se žlutě lemovanými listy. Původní rostliny mají listy čistě zelené. Listy tohoto původního druhu byly zejména dříve využívány k získávání pevného vlákna podobného sisalu. Pravý sisal se získává z agáve sisalové (*Agave sisalana*).

HIBISCUS ROSA-SINENSIS L.

Ibišek čínský

Čeleď: ***Malvaceae*** **Juss. – slézovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Je to druh, který pochází pravděpodobně z jižní Číny, ve volné přírodě však nikdy nebyl nalezen. Spíše se jedná o prastarý kříženec z dob před příchodem Evropanů.

POPIS

Je to stálezelený bohatě větvený keř vysoký až 4,5 m. Listy jsou střídavé, vejčité až oválné, zašpičatělé, dlouhé 4–15 cm, široké 2,5–10 cm s úzkými palisty. Čepel listu má v horní polovině pilovitý okraj. Květy jsou jednotlivé, široké 10–15 cm, pětičetné, u původního druhu červené. Nitky tyčinek srůstají a tvoří dlouhou trubku, kterou prorůstá pětiramenná čnělka. Blizny jsou hlavaté, je jich 5 a spolu s prašníky vyčnívají z květu. Květ se otevírá jen na jeden den. Plodem je tobolka s mnoha semeny otevírající se ve zralosti pěti chlopněmi.

ZAJÍMAVOSTI

Ibišek byl v Číně pěstován už ve starověku. Do Evropy se dostal v první polovině 18. století a rychle se rozšířil do botanických sbírek a později i jako pokojová rostlina. Dnes je pěstován po celém světě, v tropech a subtropech bývá součástí okrasné zeleně v parcích a zahradách. Vyšlechtěno bylo nepřeberné množství kultivarů s barvou květu od bílé, přes žlutou, oranžovou, odstíny růžové, sytě červené až po čokoládovou. Existují také plnokvěté kultivary nebo kultivary s dvojnásobným počtem korunních lístků. Ibišku jsou také přisuzovány mnohé léčebné vlastnosti, i když jeho využití v lidové medicíně se omezuje spíše jen na Čínu. Ibišek je rovněž národní květinou Malajsie, kam byl z Číny přivezen už ve středověku.

HOWEA BELMOREANA Becc.

Kencie Belmorova

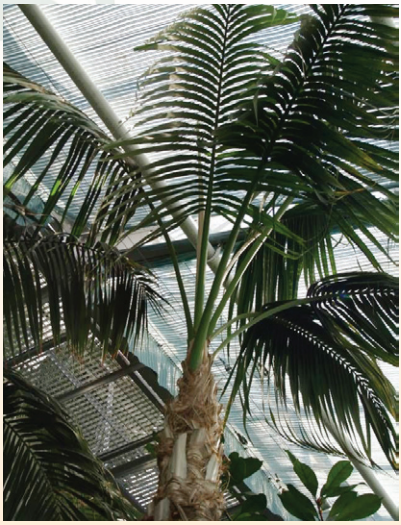

Čeleď: ***Arecaceae*** **Bercht. & J. Presl – arekovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Kencie se přirozeně vyskytuje pouze na ostrově Lord Howe v Tasmanově moři (součást Tichého oceánu) mezi Austrálií a Novým Zélandem.
Je to subtropický druh, dosud hojně rostoucí v mlžných lesích dvou skalnatých kopců 100–300 m nad mořem.

POPIS

Je to jednokmenná dřevina, vysoká až 10 m, se štíhlým kmenem zakončeným růžicí velkých, obloukovitě převislých zpeřených listů. Na kmeni jsou zřetelné kroužky tvořené jizvami po opadaných listech. Květy jsou drobné, bělavé, tvoří dlouhé, dolů skloněné klasy. Plody jsou velikosti a tvaru menší olivy, za zralosti šedě zbarvené. Semena zrají až dva roky.

ZAJÍMAVOSTI

Tato palma patří mezi menší a pomalu rostoucí druhy, proto se hodí i do menších prostor a dá se pěstovat i jako pokojová rostlina. Jelikož jde o vzácný endemický druh (tedy druh vyskytující se jen na jednom místě na Zemi), je chráněná, zapsaná na celosvětovém Červeném seznamu ohrožených druhů rostlin. Blízce příbuzný druh kencie Forsterova (*Howea forsteriana*), která pochází ze stejného ostrova z nižší nadmořské výšky, je na pěstování méně náročná, a proto oblíbenější. Roste rovněž ve sbírkách palmového skleníku.

HYOPHORBE VERSCHAFFELTII H. Wendl.

Syn.: *Mascarena verschaffeltii* (H.A. Wendl.) L.H. Bailey

Čeleď: *Arecaceae* Bercht. & J. Presl – arekovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Tato palma pochází z ostrova Rodrigues v Indickém oceánu.
Roste ve vegetaci keřové a stromové savany na relativně suchých stanovištích u pobřeží i ve vyšších polohách. Snáší i zasolení.

POPIS

Je to jednokmenná, nevětvená dřevina s mohutnou vrcholovou listovou růžicí dorůstající výšky 6–7 m. Kmen je světle šedý, většinou nápadně vřetenovitě ztlustlý, 30–60 cm v průměru. Na vrcholu má hladký, od zbytku kmene nápadně odlišný útvar, který je tvořen pochvami listů (v anglické literatuře se nazývá 'crownshaft'). Listy jsou zpeřené, vějířovité, 2,5–3 m dlouhé. Květenství je latovité a vyrůstá pod listovými pochvami na vrcholu kmene. Samičí květy se vyvíjejí na bázi postranních větviček a samčí na jejich konci. Plodem je asi 2 cm dlouhá, oranžově až červeně zbarvená peckovice.

ZAJÍMAVOSTI

Ve volné přírodě na ostrově Rodrigues roste posledních několik desítek jedinců, a proto je druh zařazen jako kriticky ohrožený na celosvětovém seznamu ohrožených druhů. Naštěstí se tato elegantní palma snadno pěstuje, a je vysazována v tropech a subtropech celého světa. V přírodě velmi vzácné a ohrožené jsou také další příbuzné maskarénské druhy rodu *Hyophorbe*, např. druh *H. amaricaulis* je považován za nejvzácnější palmu světa, protože do současnosti přežívá pouze jediný strom, který roste v botanické zahradě na ostrově Mauricius.

CHAMAEROPS HUMILIS L.

Žumara nízká

Čeleď: *Arecaceae* Bercht. & J. Presl – arekovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Tato palma se vyskytuje v západním Středomoří od Pyrenejského poloostrova, Maroka, Alžírska a Tuniska přes Sicílii a Korsiku až na pobřeží jižní Itálie a Francie.
Roste na skalnatých slunných srázech a v roklích, většinou na pobřeží, ale v pohoří Atlas ji najdeme až ve výšce 2 000 m n. m.

POPIS

Je to většinou téměř bezkmenná palma, v příznivých podmínkách však může dorůstat do výšky 4–7 m. Obvykle vytváří shluk několika krátkých kmínků pokrytých hrubými vlákny. Listy jsou dlouze řapíkaté, řapíky jsou 70–100 cm dlouhé, porostlé žlutými až 3 cm dlouhými ostny. Čepele jsou dlanitě dělené do mnoha dvoucípých úkrojků, v průměru mají 60–90 cm. Květenství je hroznovité, bohatě větvené, 15–35 cm dlouhé a vyrůstá z úžlabí velkých, tuhých listenů. Květy jsou malé, jednopohlavné, trojčetné, žluté. Samčí květy mají 6 tyčinek, samičí 3 pestíky. Rostliny jsou většinou dvoudomé, někdy jednodomé. Plodem je 1–4 cm dlouhá nejedlá bobule, která je nejprve žlutá, za zralosti červenohnědá, nepříjemně páchnoucí.

ZAJÍMAVOSTI

Žumara je nejseverněji přirozeně rostoucí palma na světě, jedna ze dvou druhů původních evropských palem a jediná, která roste přímo na evropské pevnině. Jméno *Chamaerops* vzniklo spojením řeckých slov *chamai* = nízký a *rhops* = keř. Je jednou z nejodolnějších palem, toleruje mráz až do – 12 °C. Ve Středomoří se dříve využívala jako zdroj vlákna, které se získávalo z listů. To sloužilo ke zpracování na hrubé pytle, předložky a vycpávky. Žumara je také často vysazovaná jako okrasná rostlina nebo používána i do živých plotů.

LATANIA LODDIGESII Mart.

Latánie modrá

Čeleď: A*recaceae* Bercht. & J. Presl – arekovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z ostrova Mauricius v Indickém oceáně.
Je to subtropický, relativně suchomilný druh, rostoucí na pobřežních útesech a v roklích poblíž moře.

POPIS

Jedná se o dvoudomou dřevinu dorůstající výšky kolem 10 m, se štíhlým nevětveným kmenem zakončeným mohutnou růžicí velkých listů. Listy jsou dlanitozpeřené (kostapalmátní) s dlouhým, v mládí červeným řapíkem, který na bázi vidličnatě puká. Listová čepel je až 3 m široká a modrozeleně zbarvená. Květy jsou drobné, žlutavé, tvoří větvená květenství. Plody jsou až 7 cm dlouhé peckovice, za zralosti zelenavě zbarvené. Semeno je uzavřeno v tvrdé skořápce s charakteristickou povrchovou strukturou připomínající vyřezané ornamenty.

ZAJÍMAVOSTI

Rod *Latania* zahrnuje pouze tři druhy, které rostou jen na Maskarénských ostrovech. Všechny jsou v přírodě velmi vzácné, bezprostředně ohrožené vyhynutím, někdy přežívající jen v počtu několika jedinců. Jsou proto přísně chráněny a jsou zařazeny na celosvětovém Červeném seznamu ohrožených druhů rostlin. Naštěstí jsou všechny tři druhy rozšířené v kultuře a pěstované jak ve své domovině, tak ve všech subtropických oblastech světa. Dlanitozpeřený list latánií i některých jiných rodů palem je morfologickou zvláštností, která se u například středoevropských rostlin vůbec nevyskytuje.

MONSTERA DELICIOSA
Liebm.

Monstera půvabná, monstera skvostná

Čeleď: *Araceae* Juss. – árónovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Monstera pochází ze Střední Ameriky, kde se vyskytuje od jižního Mexika do Panamy a okrajově i Koumbie.
Roste jako hemiepifyt v tropických deštných lesích.

POPIS

Je to robustní, rychle rostoucí šplhavá liána s dřevnatějícím kmenem. Vytváří početné silné vzdušné kořeny, které využívá k příjmu vzdušné vlhkosti a také k přichycení k opoře (kmenu stromu). Listy jsou velké, tuhé, s velmi dlouhými řapíky. Jejich čepel je lesklá, oválná až téměř okrouhlá, 30–60 cm v průměru. Čepele mladších listů jsou celistvé, starší listy mají charakteristické oválné perforace a laloky. Květenství je palice tvořená drobnými květy. Má válcovitý tvar, krémově bílou až fialovou barvu a je obalené stejně zbarveným toulcem, který později opadává. Plody jsou jedlé a chutné dužnaté bobule nahloučené v hustých palicích.

ZAJÍMAVOSTI

U nás je monstera pro svou nenáročnost a atraktivní vzhled jednou z nejznámějších a nejoblíbenějších pokojových rostlin (často nesprávně nazývaná „filodendron“). Její listy se využívají jako řezaná zeleň v květinářství. V tropech se pěstuje jako efektní venkovní rostlina, ve Střední Americe nebo také na Madeiře i jako ovoce. Monstera je jediná rostlina z čeledi árónovitých, jejíž plody jsou jedlé. Ze vzdušných kořenů se v Peru vyrábí lana, v Mexiku košíky. V Mexiku se listy a kořeny používají při léčbě artritidy, na Martiniku jsou kořeny využívány proti hadímu uštknutí.

PACHYSTACHYS LUTEA
Nees

Tlustoklasec žlutý

Syn.: *Justicia lutea* Ruiz & Pav. ex Nees
Čeleď: *Acanthaceae* Juss. – paznehtníkovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z Peru v Jižní Americe, odkud nepatrně zasahuje také do brazilského státu Acre.
Je to druh rostoucí na okrajích roklí v hustých tropických deštných lesích, někdy také na strmých skalách a březích potoků v nadmořských výškách do 1100 m.

POPIS

Je to vytrvalý, neopadavý, řídce větvený keř, který dorůstá do výšky 2,5 m. Listy jsou podlouhle kopinaté, dlouhé 8,5–18 cm a široké 2–5 cm. Květenství je koncový vzpřímený klas dlouhý až 10 cm. Květy jsou bílé, trubkovité, dvoupyské a vyrůstají z úžlabí velkých, nápadných sytě žlutě zbarvených listenů. Plodem je drobná tobolka obsahující dvě semena.

ZAJÍMAVOSTI

Tlustoklasec se v našem klimatu občas pěstuje jako pokojová rostlina. Při dostatku světla bohatě kvete s výjimkou zimních měsíců. Je-li v místnosti umístěna na příliš stinném místě, opožďuje se kvetení a zmenšuje se množství květů. Rostlina vyžaduje pravidelný řez a snadno se rozmnožuje řízky.

PERSEA AMERICANA Mill.

Hruškovec přelahodný, avokádo

Syn: *Laurus persea* L.

Čeleď: *Lauraceae* Juss. – vavřínovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Avokádo je domestikovaná dřevina, jejíž předchůdce pochází z Mexika.
Je to tropický až subtropický kulturní druh, jehož divocí předkové rostou v sezónních poloopadavých i stálezelených deštných lesích.

POPIS

Je to stálezelený strom dorůstající do výšky až 20 m. Listy jsou 15–25 cm dlouhé, vejčité až eliptické, kožovité, tmavě zelené, střídavé, s dlouhým řapíkem. Květy jsou drobné, trojčetné, s nenápadnými zelenými nebo žlutými kališními a korunními lístky, tvoří latovitá květenství. Plodem je hruškovitá, vejcovitá nebo kulovitá bobule vážící až 1 kg, se silnou zelenou nebo hnědočernou slupkou (oplodím). Uvnitř se nachází velké, téměř kulovité nebo vejčité semeno uložené v silné vrstvě zeleně zbarvené dužiny máslovité konzistence.

ZAJÍMAVOSTI

Avokádo patří mezi významné kulturní plodiny. Plod je velmi nutričně bohatý, obsahuje velké množství tuku, nenasycených mastných kyselin, vitamínů a vlákniny. Z jednoho stromu lze sklidit ročně až 200 plodů. Dnes existuje velké množství kultivarů, které se liší tvarem, velikostí i zbarvením plodů. Listy a kůra stromů jsou jedovaté pro zvířata. Předpokládá se, že k přirozenému šíření planého předchůdce avokáda v dávné minulosti přispívaly hlavně druhy velkých, dnes vymřelých savců, např. obrovský pozemní lenochod.

PHOENIX CANARIENSIS Chabaud

Datlovník kanárský

Čeleď: *Arecaceae* Bercht. & J. Presl – arekovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Tato palma pochází z Kanárských ostrovů.
Roste na sušších skalnatých svazích v níže položených oblastech, dnes ve volné přírodě jen vzácně.

POPIS

Je to dřevina s robustním nevětveným kmenem a mohutnou vrcholovou růžicí obloukovitě převislých listů. Dorůstá obvykle do výšky 6–8 m, výjimečně až 20 m. Kmen je pokrytý kosočtverečnými listovými jizvami. Listy jsou zpeřené, dlouhé 5–6 m. Řapík je krátký, s dlouhými tvrdými trny. Čepel je podlouhlá, zpeřená v mnoho úzkých, až 50 cm dlouhých, tmavozelených lístků. Květenství je bohatá převislá lata s oranžovými větvemi. Samčí květy jsou krémově bílé, samičí žluté až oranžové. Květy jsou trojčetné, z počátku uzavřené v toulci. Plod je elipsovitá bobule, 15–23 mm dlouhá. Má tenkou dužninu, která je za zralosti oranžová, žlutohnědá až tmavohnědá. Je bez chuti nebo mírně nasládlá. Semeno je 8–12 mm dlouhé s výraznou podélnou rýhou.

ZAJÍMAVOSTI

Datlovník kanárský se pěstuje jako okrasný druh v tropických a zejména subtropických oblastech a je dokonce oblíbenější než známý datlovník pravý. Na Kanárských ostrovech je využíván jako zdroj palmového sirupu. Jménem *Phoenix* byly datlovníky označovány už ve starověku, zřejmě jako paralela ke jménu nesmrtelného ptáka Fénixe, který byl symbolem triumfu nad smrtí, síly, odolnosti a vítězství. Listy datlovníku byl také údajně vítán Kristus při příjezdu do Jeruzaléma.

PHOENIX RECLINATA Jacq.

Datlovník senegalský

Čeleď: *Arecaceae* Bercht. & J. Presl – arekovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh je původní v celé subsaharské Africe a na Madagaskaru.
Roste v tropických a subtropických lesích, na savanách a březích řek až do nadmořských výšek 3000 m.

POPIS

Je to dvoudomá dřevina dorůstající výšky až 15 m, se vzpřímeným, nevětveným kmenem zakončeným mohutnou růžicí obrovských listů. Rostliny obvykle tvoří husté trsy několika kmenů. Listy jsou obloukovité, zpeřené, dlouhé až 4,5 m a široké až 75 cm. Jednotlivé lístky jsou dlouhé kolem 20 cm. Řapíky listů jsou trnité. Květy vyrůstají v bohatých větvených květenstvích. Samčí květy jsou žluté a velké na rozdíl od samičích květů, které jsou spíše žlutozelené a velmi malé. Plody jsou za zralosti asi 2,5 cm dlouhé a mají oranžovou barvu.

ZAJÍMAVOSTI

Datlovník senegalský v Africe nachází široké využití. Z listů se pletou rohože, koše a klobouky, květenství slouží jako košťata. Ze šťávy získávané z kmenů se vyrábí víno. Někdy se jako zelenina konzumuje vzrostný vrchol (tzv. palmové srdce). Plody jsou rovněž jedlé, ale hodnocení jejich kvality se různí. Údajně jsou dosti podobné pravým datlím, ovšem většinou jsou považovány za chuťově podřadné. Tento druh se také dosti často pěstuje v tropech a subtropech celého světa jako oblíbená okrasná palma v městské zeleni a ve větších zahradách. Množí se snadno semeny.

PISTACIA LENTISCUS L.

Řečík lentišek, pistácie lentišek

Čeleď: ***Anacardiaceae*** **R. Br. – ledvinovníkovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh je původní v celém Středomoří a na Kanárských ostrovech.
Roste nejčastěji v křovinatých porostech makchií a v řídkých lesích na skalnatých, často vápencových svazích až do nadmořské výšky 1000 m n. m.

POPIS

Je to nízký, stálezelený, hustě větvený keř dorůstající do výšky 1–2 m. Listy jsou sudozpeřené, složené ze 4–6 párů kopinatých, kožovitých lístků. Květy jsou velmi drobné, 2–3 mm velké, nažloutlé až červené, jednopohlavné, seskupené v krátkých klasech v úžlabí listů. Plodem je za zralosti téměř černá, asi 3–4 mm dlouhá peckovička.

ZAJÍMAVOSTI

Z větví a listů lentišku je od pradávna získávána pryskyřice zvaná mastix, která se žvýkala pro osvěžení dechu a zpevnění dásní. Konzervovala se jí vína a využívala se i v kosmetice. Později se uplatňovala při výrobě fermeží, laků a tmelů. V některých balkánských zemích, například v Řecku, Makedonii nebo Bulharsku, se používá k výrobě alkoholického nápoje známého jako mastika. Jméno lentišek má původ v latinském *lentesco*, což znamená měkký nebo poddajný a odkazuje na to, že se mastix během žvýkání stává měkkým až lepkavým. Větvičky lentišku lze použít také ve floristice. Známé pistáciové oříšky jsou plody jiného druhu, pistácie pravé (*Pistacia vera*), která pochází ze střední Asie.

SCHEFFLERA ACTINOPHYLLA
(Endl.) Harms

Šeflera

Syn.: *Brassaia actinophylla* Endl.

Čeleď: *Araliaceae* Juss. – aralkovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází ze severní Austrálie a jižní části Nové Guineje.
Roste většinou v tropických deštných lesích, někdy i na vlhčích místech v řídkých otevřených lesích.

POPIS

Je to stálezelený, chudě větvený keř nebo strom, dorůstající do výšky 15 m. Listy jsou střídavé, dlanitě složené, s řapíkem dlouhým až 60 cm. Obkopinaté, 7–16četné lístky jsou dlouhé až 30 cm, celokrajné, na vrcholu zašpičatělé. Květy jsou drobné, asi 2,5 cm v průměru, uspořádané do nepřehlédnutelných větvených vrcholových květenství, která tvoří až 2 m dlouhé hrozny červené barvy. V jednom květenství může být i více než 1 000 květů. Plody jsou drobné, kulovité, za zralosti červenofialové peckovice tvořící na větvích květenství hlávky.

ZAJÍMAVOSTI

Jako okrasná dřevina se pěstuje v mnoha tropických a subtropických oblastech světa. V některých územích (například na Havaji nebo Floridě) uniká do volné přírody, kde se může nekontrolovatelně šířit a potlačovat místní flóru.

SCHEFFLERA ARBORICOLA (Hayata) Merr.

Šeflera

Čeleď: ***Araliaceae*** **Juss. – aralkovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Druh pochází z jižní Číny a Tchajwanu.
Roste nejčastěji podél řek a ve vlhkých lesích, někdy jako epifyt.

POPIS

Je to stálezelený keř dorůstající do výšky 3–6 m. Listy jsou dlanitě složené, 7–9četné, lístky jsou eliptické až obvejčité, 9–20 cm dlouhé a 4–10 cm široké (rostliny pěstované v interiéru a v nádobě mívají listy často menší), tuhé, kožovité, lesklé. Květy jsou uspořádány ve vrcholových latách složených z okolíků, každý okolík má v průměru asi 0,7–1 cm a je tvořen 5–10 květy. Plody jsou drobné kulovité peckovice, asi 5 cm v průměru, za zralosti žebernaté.

ZAJÍMAVOSTI

Tento druh patří mezi velmi oblíbené a odolné pokojové rostliny. Zejména často se pěstují kultivary se žlutě skvrnitými listy, např. ‘Trinette‘, ‘Variegata‘ nebo ‘Gold Capella‘. Rostlina dobře snáší i občasné zanedbávání péče, toleruje různé světelné i vlhkostní podmínky. Někdy se tento druh také používá pro tvorbu bonsají a jako řezaná zeleň ve floristice.

STRELITZIA NICOLAI Regel & Körn.

Strelície natalská

Čeleď: ***Strelitziaceae*** **Hutch. – strelíciovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Tento druh pochází z východního pobřeží Jihoafrické republiky, z provincií Východní Kapsko a KwaZulu-Natal. Roste na pobřežních dunách, v neopadavých lesích a křovinách.

POPIS

Je to obrovská bylina s dřevnatějícím stonkem (přesto se ale obvykle uvádí, že jde o bylinu), která dorůstá do výšky až 12 m. Listy jsou podobné banánovníku (*Musa* sp.), dvouřadě uspořádané, s dlouhým řapíkem a až 2 m dlouhou čepelí. Obrovská květenství bílých květů jsou krátce stopkatá, proto zůstávají ukryta ve spleti čepelí a řapíků. Květenství má nápadný člunkovitý, nachový listen, který je až 50 cm dlouhý. Z něho vyčnívají mléčně bílé květy s vnitřním okvětím světle modré barvy. Z masitého plodu po seschnutí vzniká trojpouzdrá, 5–7 cm dlouhá tobolka. Semena jsou černá, na jednom konci mají chomáč sytě oranžových přívěsků.

ZAJÍMAVOSTI

Rostlina byla pojmenována po synovi ruského cara Mikuláše I., velkovévodovi Nikolaji Nikolajeviči Romanovovi staršímu, a to proto, že byla údajně zasazena roku 1858 (tedy v roce, kdy byla vědecky popsána) v petrohradských carských zahradách. Různé části rostliny mají široké využití mezi domorodými jihoafrickými kmeny, např. z listů se pletou rohože a mladá semena se konzumují. Květy v přírodě opylují ptáci.

STRELITZIA REGINAE Aiton

Strelície královská

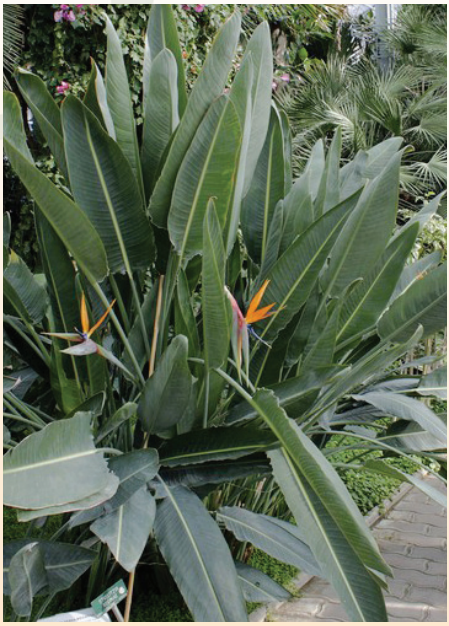

Čeleď: ***Strelitziaceae*** **Hutch. – strelíciovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Tento druh pochází z východního pobřeží Jihoafrické republiky, z provincií Východní Kapsko a KwaZulu-Natal.
Roste nejčastěji na slunných místech na březích řek a v křovinách podél pobřeží.

POPIS

Je to vytrvalá bylina dorůstající do výšky až 2,5 m, s kožovitými, oválnými listy na dlouhých řapících (až 1,2 m). Listové čepele jsou 25–70 cm dlouhé a 10–30 cm široké, se silnou načervenalou střední žilkou. Květenství vyrůstá na dlouhém stvolu zakončeném člunkovitým listenem, ze kterého vykvétají až 4 květy s nápadnými špičatými okvětními lístky. Vnější okvětní lístky jsou oranžové, vnitřní tmavě modré. Plodem jsou kožovité, trojpouzdré tobolky s mnoha černými semeny, které mají na jednom konci chomáč sytě oranžových přívěsků.

ZAJÍMAVOSTI

Strelície královská patří mezi oblíbené okrasné rostliny, které se u nás používají hlavně jako řezané květiny. Z jedné kvalitní dospělé rostliny se sklidí 10–12, v pozdějších letech i přes 20 květů za rok. Na trhu se již objevují kultivary vysoké kolem 1 m vhodné jako pokojové rostliny. V subtropech celého světa však patří k velmi oblíbeným zahradním a parkovým rostlinám. Do Evropy se dostala již v 18. století do Anglie. U nás ji lze pěstovat jedině jako skleníkovou rostlinu, protože ve středoevropských podmínkách není mrazuvzdorná. Velmi obtížně se přesazuje, protože má neobyčejně křehké kořeny.

TETRASTIGMA VOINIERIANUM (Baltet) Gagnep.

Čeleď: ***Vitaceae*** **Juss. – révovité**

PŮVOD, EKOLOGIE

Tento druh pochází ze severního Vietnamu. Roste v subtropických deštných a monzunových lesích.

POPIS

Je to stálezelená liána s mohutným dřevnatějícím stonkem a četnými úponky sloužícími k popínání se po okolní vegetaci. Listy jsou složené, pětičetné, jednotlivé lístky jsou kožovité, na okraji hrubě pilovité, na líci lesklé, na rubu hnědě plstnaté. Květy jsou drobné, nazelenalé. Plodem je za zralosti červená bobule.

ZAJÍMAVOSTI

Tento druh se pěstuje jako interiérová nebo sbírková rostlina v celé Evropě, využívá se hlavně ve velkých prostorách veřejných budov, hotelů nebo v prosklených átriích. Je velmi odolná a nenáročná na péči. V kultuře se množí vyzrálými stonkovými řízky, kvete výjimečně a neplodí vůbec. Zajímavé je, že tento druh pochází z neznámé lokality v severním Vietnamu a do Evropy byl dovezen někdy na konci 19. století. Od té doby se ve sbírkách velice rozšířil, přičemž je pravděpodobné, že všechny pěstované rostliny pocházejí z jediného původního zdroje. Na spodní straně listů se objevují hrudky zaschlé pryskyřice, které jsou potravou pro některé druhy mravenců.

TRACHYCARPUS FORTUNEI (Hook.) H. Wendl.

Drsnoplod Fortuneův

Syn.: *Chamaerops excelsa* Thunb.

Čeleď: *Arecaceae* Bercht. & J. Presl – arekovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Pochází z horských oblastí Číny, Barmy a severovýchodní Indie.
Roste v podhorských až horských lesích, až do nadmořské výšky 2 400 m.

POPIS

Je to vzpřímená dvoudomá dřevina dorůstající do výšky až 15 m s nevětveným kmenem a vrcholovou listovou růžicí. Kmen je štíhlý o průměru 20–30 cm. Je pokrytý pochvami odumřelých listů, které se rozpadají do hnědočerných vláken. Listy jsou dlanitě dělené o průměru 60–90 cm se zářezy přes polovinu poloměru čepelí. Řapíky jsou na okraji drobně ostnité, 60–100 cm dlouhé. Květenstvím jsou velké rozvětvené laty až 1 m dlouhé. Květy jsou jednopohlavné, žluté, vonné. Plody jsou žluté až modročerné bobule 1–1,2 cm velké. Semena mají ledvinitý tvar a jsou hnědá.

ZAJÍMAVOSTI

Tato palma je považována za jednu z nejodolnějších proti mrazu a je možné ji pěstovat celoročně ve volné půdě i v nejteplejších lokalitách České republiky. Toleruje dobře nejen zimní chlad, ale i chladné a vlhké léto. Dospělí jedinci snášejí krátkodobé poklesy teplot až na –18 °C. Mladé rostliny jsou ale méně odolné a mohou být poškozeny už při –8 °C. V Číně se tento druh, kromě širokého využití v tradiční medicíně, uplatňuje také v kuchyni. Mladá poupata se vaří a jedí jako bambusové výhonky. Vlákna z kmene a listových řapíků se používají k výrobě kartáčů, lan, pytlů a dalších hrubých tkanin. V Číně se z nich vyrábějí pláště do deště, klobouky a rohože.

WASHINGTONIA ROBUSTA

H. Wendl.

Washingtonie statná

Syn.: *Washingtonia gracilis* Parish, *Washingtonia sonorae* S. Wats.

Čeleď: *Arecaceae* Bercht. & J. Presl – arekovité

PŮVOD, EKOLOGIE

Washingtonie pochází ze severozápadního Mexika včetně Kalifornského poloostrova.
Roste v polopouštních až pouštních oblastech poblíž vodních zdrojů, často v roklích nebo kaňonech.

POPIS

Je to až 25 m vysoká dřevina s robustním nevětveným kmenem zakončeným mohutnou vrcholovou listovou růžicí. Listy jsou dlanitě členěné, vějířovitého tvaru, s asi 1 m dlouhým řapíkem. Mezi listovými úkrojky jsou v mládí nápadná světlá vlákna. Odumřelé listy visí na řapících dolů a tvoří kolem kmene hustou neopadavou suknici. Květenství je až 3 m dlouhá lata se světle oranžovo-růžovými květy. Plodem je černohnědá peckovice o průměru 0,6–1 cm s jediným semenem v tenké vrstvě sladké dužniny. Semena šíří ptáci trusem.

ZAJÍMAVOSTI

Washingtonie patří k velmi oblíbeným a často pěstovaným palmám v suchých subtropických oblastech celého světa. Snáší i slabý mráz do –6 °C a dožívají se 150–200 let. Plody jsou jedlé a jejich sladká dužnina chutná podobně jako datle. V Mexiku je také drtí na moučku, kterou přidávají k ostatním ingrediencím při přípravě kaše. Ve vlhkých oblastech se může stát, že plášť z uschlých listů zetlí a vlastní vahou se odtrhne. Zůstane jen hladký kmen s neznatelnými jizvami po listech. V suchých oblastech se odumřelé listy často odstraňují, protože jsou snadno hořlavé. Rod byl pojmenován na počest prvního amerického prezidenta George Washingtona.

Plán palmového skleníku

1001	*Agave americana*
1002	*Aloe arborescens*
1003–1006	*Anthurium coriaceum*
1007–1008	*Araucaria bidwillii*
1009–1011	*Araucaria heterophylla*
1012 –1017	*Asplenium nidus*
1018–1020	*Beaucarnea recurvata*
1021	*Boehmeria* cf.*caudata*
1022–1024	*Bougainvillea* cf. *glabra*
1025	*Bougainvillea glabra*
1026	*Bougainvillea x buttiana*
1027	*Bougainvillea* cf. *spectabilis*
1028–1029	*Bougainvillea buttiana*
1030	*Brachychiton populneus*
1031–1033	*Brunfelsia pauciflora*
1034	*Callistemon citrinus*
1036	*Ceiba* sp.
1037	*Ceratonia siliqua*
1038–1039	*Ceratozamia mexicana*
1040	*Cestrum elegans*
1041	*Clivia miniata*
1042	*Clivia nobilis*
1043–1044	*Cordyline stricta*
1045	*Coussapoa microcarpa*
1046	*Crassula ovata*
1047	*Cyathea cooperi*
1048	*Cyathea medularis*
1049–1051	*Cycas rumphii* agg.
1052–1054	*Dracaena draco*
1055–1056	*Dracaena fragrans*
1057	*Dracaena aletriformis*
1060–1061	*Dracaena aletriformis*
1063	*Dracaena aletriformis*
1064	*Duranta erecta*
1065	*Eucalyptus cinerea*
1066	*Corymbia maculata*
1067	*Eucalyptus* sp.
1068	*Euphorbia trigona*
1069–1070	*Ficus benjamina*
1071	*Ficus binnendijkii*
1072	*Ficus* cf. *saussureana*
1073	*Ficus cyathistipula*
1074–1077	*Ficus elastica*
1078	*Ficus laevis*
1079–1082	*Ficus lyrata*
1083	*Ficus microcarpa*
1084–1086	*Ficus ottonifolia*
1087	*Ficus religiosa*
1088	*Furcraea selloa*
1089	*Hedychium gardnerianum*
1090–1100	*Hibiscus rosa-sinensis*
1101–1102	*Howea belmoreana*
1103–1104	*Howea forsteriana*
1105	*Rhopalostylis sapida*
1106–1107	*Howea belmoreana*
1008–1009	*Chamaedorea pochutlensis*
1110–1117	*Chamaerops humilis*
1118	*Latania loddigesii*
1119–1121	*Livistona chinensis*
1122–1125	*Monstera deliciosa*
1126	*Passiflora caerulea*
1127	*Persea americana*

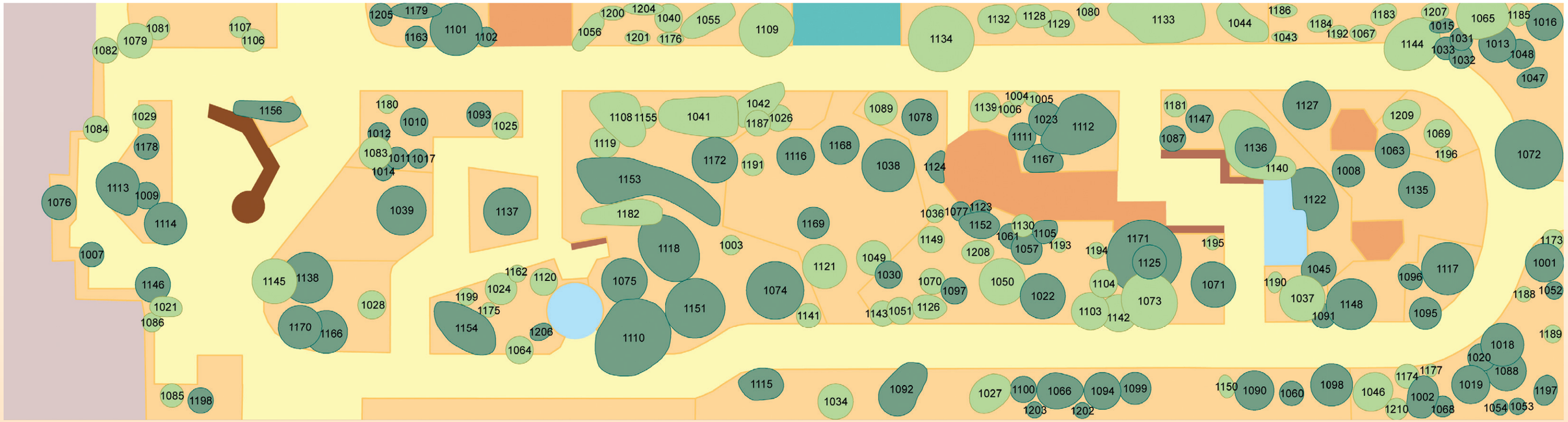

1128–1129	*Philodendron imbe*
1130	*Philodendron lacerum*
1132–1134	*Philodendron bipinnatifidum*
1135–1137	*Phoenix canariensis*
1138	*Phoenix reclinata*
1139	*Piper* cf. *methysticum*
1140	*Piper nigrum*
1141	*Pittosporum undulatum*
1142	*Pittosporum tobira*
1143	*Plerandra elegantissima*
1144–1145	*Pseudopanax lessonii*
1146	*Schefflera actinophylla*
1147–1148	*Schefflera arboricola*
1149–1150	*Sparrmannia africana*
1151–1152	*Strelitzia nicolai*
1153–1154	*Strelitzia reginae*
1155	*Syzygium* sp.
1156	*Tetrastigma voinierianum*
1162–1163	*Trachycarpus fortunei*
1166–1168	*Trachycarpus fortunei*
1169	*Hyophorbe verschaffeltii*
1170	*Trachycarpus fortunei*
1171–1172	*Washingtonia robusta*
1173–1174	*Yucca aloifolia*
1175–1176	*Acalypha wilkesiana*
1177	*Agave striata*
1178	*Araucaria heterophylla*
1179	*Asparagus falcatus*
1180	*Asparagus myriocladus*
1181	*Asparagus setaceus*
1182	*Aspidistra elatior*
1183–1185	*Asplenium nidus*
1186	*Cassia septemtrionalis*
1187	*Citrus sinensis*
1188–1189	*Citrus limon*
1190	*Dracaena fragrans*
1191	*Dypsis lutescens*
1192	*Asplenium nidus*
1193–1194	*Ficus microcarpa*
1195	*Ficus triangularis*
1196	*Ficus benjamina*
1197	*Furcraea selloa*
1198	*Hibiscus rosa-sinensis*
1199	*Homalocladium platycladum*
1200	*Melia azedarach*
1201	*Myrsine africana*
1202–1203	*Pachystachys lutea*
1204	*Philodendron sagittifolium*
1205	*Pistacia lentiscus*
1206	*Schefflera arboricola*
1207–1209	*Yucca guatemalensis*
1210	*Yucca gloriosa*

1090	zajímavá rostlina		lavička
1046	rostlina		orchidárium
	záhon		prodejní pult
	chodník		voliéra
	jezírko		zázemí akvárií

0 2 4 6 8 10 m

Plán areálu Sbírkových skleníků a Botanické zahrady

Literatura

ALBERTS A., MULLEN P. & SPOHN M. Léčivé stromy a keře: jednotlivé druhy a jejich léčebné účinky. Kapesní průvodce přírodou. 1. vyd. Praha: Beta-Dobrovský, 2006. 247 s. ISBN 80-7306-230-5.

BRICKELL Ch. Velká encyklopedie květin a okrasných rostlin. 1. čes. vyd. Bratislava: Príroda, 1993, 597 s. ISBN 80-070-0579-X.

BREMNESS L. Užitkové rostliny. Příroda v kostce. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2005. 304 s. ISBN 80-242-1301-X.

FALTÝNEK M. & SVÍTEK M. Přehled světových druhů a odrůd rodu Citrus. 1. vyd. Praha, vlastním nákladem, 2005. 308 s.

GENTRY H. S. Agaves of continental North America. Tucson, Ariz.: University of Arizona Press, 1982, 670 p. ISBN 08-165-0775-9.

HAAGER J. & RYBKOVÁ R. Pokojové rostliny. Ottův atlas. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2012, 400 s. ISBN 978-80-7451-174-5.

HIEKE K. Atlas pokojových rostlin. 5. vyd. Praha: Vašut, 2003. 624 s. ISBN 80-7236-187-2.

HODGSON W. C. Food plants of the Sonoran Desert. Tucson: University of Arizona Press, 2001, 313 p. ISBN 08-165-2060-7.

HRSTKOVÁ H. & ŠEBÁNEK J. Významné jedovaté rostliny v našem okolí. 1. vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 2002, 253 s. ISBN 80-701-3353-8.

HUŠÁK S. Tropické a subtropické ovoce: pěstování a využití. 1. vyd. Praha: Brázda, 1996. 125 s. ISBN 80-209-0258-9.

JEŽEK Z. Encyklopedie Sukulenty. 1. vyd. Čestlice: Rebo, 2005, 303 s. ISBN 80-723-4442-0.

KALUSOVÁ H., KREJČÍ N. & PAPEŽ T. Botanická zahrada Výstaviště Flora Olomouc, a. s. In: Chytrá M., Hanzelka P., Kacerovský R. [eds]. Botanické zahrady a arboreta: Průvodce. 1. vyd. Praha: Unie botanických zahrad České republiky, Academia, 2010, s. 86–100. ISBN 978-80-200-1771-0.

KOKOŠKA L. Spices, aromatic and medicinal plants of tropics and subtropics. 1st ed. Prague: Czech University of Agriculture, Institute of Tropics and Subtropics, 2003. 214 s. ISBN 80-213-1108-8.

KRŠKA B. & ONDRÁŠEK I. Subtropické ovoce – vybrané druhy. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2005. 76 s. ISBN 80-7157-906-8.

KŘESADLOVÁ L. & VILÍM S. Exotické rostliny v nádobách. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2004, 96 s. ISBN 80-251-0243-2.

KŠÍR J. Olomoucké sady a parky. Olomouc: Vlastivědná společnost muzejní v Olomouci, Vlastivědný ústav v Olomouci, 1973. 55 s.

KUNTE L. & ZELENÝ V. Okrasné rostliny tropů a subtropů. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-1548-3.

LEHARI G. & COLDITZ P. Exotické plody. Ovoce, zelenina, ořechy. Příroda do kapsy. 1. vyd. Praha: NS Svoboda, 2002. 95 s. ISBN 80-205-1032-X.

MARINELLI J. [ed.]. Rostliny. Obrazová encyklopedie rostlin celého světa. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2006, 512 s. ISBN 80-242-1579-9.

NORMAN J. Bylinky a koření v kuchyni. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2006. 336 s. ISBN 80-7360-325-X.

NOVÁK J. Alergenní rostliny. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2010. 264 s. Průvodce přírodou. ISBN 978-80-242-2591-3.

NOWAK B. & SCHULZ B. Tropické plody: biologie, využití, pěstování a sklizeň. Průvodce přírodou. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2006. 239 s. ISBN 80-242-1653-1.

PASEČNÝ P. Subtropické přenosné rostliny. 1. vyd. Praha: Květ, 1997. 94 s. ISBN 80-85362-24-4.

PAVLIŠ J., JELÍNEK P. & KOBLÍŽEK J. Užitkové rostliny tropů a subtropů. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2002. 119 s. ISBN 80-7157-627-1.

PHILLIPS S. J. & WENTWORTH COMUS P. A natural history of the Sonoran Desert. Berkeley: University of California Press, 2000, 628 p. ISBN 05-202-1980-5.

PÍPAL M. Informační systém sbírkových skleníků Flora Olomouc. Diplomová práce, Katedra geoinformatiky, PřF, Univerzita Palackého v Olomouci, 2009.

POLÍVKA F. Užitkové a pamětihodné rostliny cizích zemí. 3. vyd. Praha: Volvox Globator, 2010. 646 s. ISBN 978-80-7207-765-6.

POSPÍŠIL F. & HRACHOVÁ B. Ovocnictví Tropické a subtropické ovocné druhy. Brno: VŠZ v Brně, 1990. 195 s.

POSPÍŠIL F. & HRACHOVÁ B. Užitkové rostliny jižních zemí. 1. vyd. Praha, 1989. 143 s.

POSPÍŠIL F. Zelinářství a ovocnictví. 2. vyd. Praha, 1981. 234 s.

POSPÍŠIL F. Rostlinná výroba tropů a subtropů. 2. vyd. Praha, 1973. 331 s.

POSPÍŠIL F. Rostlinná výroba tropů a subtropů - ovocnářství. 1. vyd. Praha, 1972. 375 s.

RANDHAWA G. S., MUKHOPADHYAY A. Floriculture in India. New Delhi: Allied Publ, 2004, 401 s. ISBN 81-702-3494-8.

RANDOM HOUSE AUSTRALIA PTY LTD. 500 popular tropical plants. Singapore: Periplus, 1999, 288 s. ISBN 96-259-3454-5.

ROHWER J. Tropické rostliny. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2006, 286 s. ISBN 80-242-1652-3.

SCHILL P. Sběr dat pro mapu tropických skleníků Flora Olomouc. Bakalářská práce, Katedra geoinformatiky PřF, Univerzita Palackého v Olomouci, 2008.

SCHÖNFELDER P. & SCHÖNFELDER I. Květena Kanárských ostrovů. Vyd. 1. Praha: Academia, 2002, 321 s. ISBN 80-200-0998-1.

ŠAMLA J. Subtropy: Pěstitelské praktikum. Díl 1. 1. vyd. Brno: Citrusář, 1993. 167 s.

ŠAMLA J. Subtropy: Pěstitelské praktikum. Díl 2. 1. vyd. Brno: Citrusář, 1994. 167 s.

ŠETELOVÁ V. [ed.]. Botanické zahrady. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1977. 277 s.

THOMAS V. & GRANT R. Sappi tree spotting. Kwazulu-Natal and Eastern Cape. Johannesburg: Jacana, 2004, 318 s. ISBN 17-700-9038-X.

THOMAS V. & GRANT R. Sappi tree spotting. Highlands: Highveld, Drakensberg, Eastern Cape mountains. 3rd ed. Johannesburg: Jacana, 2011, 334 s. ISBN 978-177-0095-618.

TICHÁK M. Rozkvetlé půlstoletí. Flora Olomouc 1958–2008. 1. vyd. Olomouc: Výstaviště Flora Olomouc, a. s., 2008. 126 s. ISBN 978-80-254-1784-3.

TRUHLÁŘ V. Pestujeme južné ovocie. 2. vyd. Bratislava, 1989. 128 s.

VALÍČEK P. Koření a jeho léčivé účinky. 1. vyd. Benešov: Start, 2005. 135 s. ISBN 80-86231-34-8.

VALÍČEK P. Léčivé rostliny Číny a Vietnamu. Díl 1. 1. vyd. Benešov: Start, 2009–2010. 2. sv. ISBN 978-80-86231-48-8.

VALÍČEK P. Pochutiny a koření. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2007. 84 s. ISBN 978-80-7375-049-7.

VALÍČEK P. Rostliny pro zdravý život. 1. vyd. Benešov: Start, 2007. 229 s. ISBN 978-80-86231-40-2.

VALÍČEK P., KOKOŠKA L. & HOLUBOVÁ K. Léčivé rostliny třetího tisíciletí. 2. vyd. Benešov: Start, 2012. 175 s. ISBN 978-80-86231-57-0.

VALÍČEK P. [ed.]. Užitkové rostliny tropů a subtropů. 2. vyd. Praha: Academia, 2002. 486 s. ISBN 80-200-0939-6.

VANĚK J. Zahradnické květinářství: I. díl. 1. vyd. Pardubice: Národní správa fy J. Otto a Růžička, 1949, 826 s.

VELÍSEK V. & PLOYHAR J. Flora Olomouc: Skleníky. Olomouc: Výstavnická organizace Flora Olomouc, 1979, 22 s.

WHITELOCK L. M. The Cycads. Portland: Timber Press, 2002, 374 p. ISBN 08-819-2522-5.

ZAVADILOVÁ A. Zaujímavosti v palmovom a subtropickom skleníku Flory Olomouc. Bakalářská práce, Zahradnická fakulta v Lednici, Mendelova univerzita v Brně, 2013.

ZELENÝ V. Rostliny Středozemí. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005, 401 s. ISBN 80-200-1224-9.

ZEMKOVÁ I. Zaujímavosti v tropickom skleníku Flory Olomouc. Bakalářská práce, Zahradnická fakulta v Lednici, Mendelova univerzita v Brně, 2012.

Použité archivní materiály

SLIMAŘÍK F. Soukromý archiv, ústní podání, korespondence od bývalého ředitele sadů Eduarda Veselého z roku 1983.

SUCHOMEL J. Fotografie interiéru palmového skleníku. Soukromý archiv.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV OLOMOUC, ARCHIV MĚSTA OLOMOUCE. Registratura 1920–1940, karton č. 961–962, inv. č. 405, signatura XXIII/512 Smetanovy sady – palmový skleník, kulturní skleníky 1929–1936. Návrh na rozšíření palmového skleníku.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV OLOMOUC, ARCHIV MĚSTA OLOMOUCE. Registratura 1920–1940, karton č. 703, inv. č. 298, signatura 324/7b Skleník ve Smetanových sadech – stavba a opravy 1919–1929. Fotografie z výstavby palmového skleníku aj.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV OLOMOUC, ARCHIV MĚSTA OLOMOUCE. Stavební úřad, karton č. 122, návrhy palmového skleníku, firma Höntsch 1907.

VLASTIVĚDNÉ MUZEUM OLOMOUC. Pohlednice oranžérie (kolem r. 1900), Fotografie interiéru palmového skleníku (30. léta. 20. století)

VÝSTAVIŠTĚ FLORA OLOMOUC, a. s. Projektová dokumentace palmového skleníku.

Obsah

Úvod 3

Základní informace o palmovémém skleníku 6

Seznam zajímavých rostlin 14

Agave americana 16

Aloe arborescens 17

Araucaria bidwillii 18

Araucaria heterophylla 19

Asparagus falcatus 20

Asplenium nidus 21

Beaucarnea recurvata 22

Bougainvillea glabra 23

Brachychiton populneus 24

Brunfelsia pauciflora 25

Ceratozamia mexicana 26

Coussapoa microcarpa 27

Cyathea cooperi 28

Dracaena aletriformis 29

Dracaena draco 30

Euphorbia trigona 31

Ficus binnendijkii 32

Ficus elastica 33

Ficus laevis 34

Ficus religiosa 35

Ficus saussureana 36
Furcraea selloa 37
Hibiscus rosa-sinensis 38
Howea belmoreana 39
Hyophorbe verschaffeltii 40
Chamaerops humilis 41
Latania loddigesii 42
Monstera deliciosa 43
Pachystachys lutea 44
Persea americana 45
Phoenix canariensis 46
Phoenix reclinata 47
Pistacia lentiscus 48
Schefflera actinophylla 49
Schefflera arboricola 50
Strelitzia nicolai 51
Strelitzia reginae 52
Tetrastigma voinierianum 53
Trachycarpus fortunei 54
Washingtonia robusta 55

Plán palmového skleníku 56
Plán areálu Sbírkových skleníků a Botanické zahrady 59
Literatura 60

Martin Dančák, Helena Šupová, Pavlína Škardová,
Zdena Dobešová, Aleš Vávra

Zajímavé rostliny palmového skleníku

Výstaviště Flora Olomouc

Výkonný redaktor prof. RNDr. Tomáš Opatrný, Dr.

Odpovědná redaktorka Mgr. Hana Pochmanová

Technická redakce, návrh a grafické zpracování obálky Jiřina Vaclová

Vydala a vytiskla Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
www.vydavatelstvi.upol.cz
www.e-shop.upol.cz
vup@upol.cz

1. vydání

Olomouc 2013

Ediční řada – Skripta

ISBN 978-80-244-3672-2

Neprodejná publikace

VUP 2013/523

Sbírkové skleníky Výstaviště Flora Olomouc, a. s.
P. O. BOX 46, Wolkerova 17, 771 11 Olomouc
http://www.flora-ol.cz
e-mail: skleniky@flora-ol.cz

•

Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
e-mail: vup@upol.cz

ISBN 978-80-244-3672-2